Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Stedsspecifikke potentialer i fremtidens feriehus og feriehusområde

Laursen, Lea Louise Holst

Publication date:
2011

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Link to publication from Aalborg University

Citation for published version (APA):
Laursen, L. L. H. (2011). *Stedsspecifikke potentialer i fremtidens feriehus og feriehusområde*. TRU - Tourism Research Unit, Aalborg Universitet.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from vbn.aau.dk on: April 25, 2024

Stedsspecifikke potentialer i fremtidens feriehus og feriehusområde

Lea Holst Laursen

DELRAPPORT 2

Fremtidens feriehus og feriehusområde

ISBN: 978-87-92305-18-3

Lea Holst Laursen

DELRAPPORT 2

Fremtidens feriehus og feriehusområde

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Fond for Regionaludvikling
Vi investerer i din fremtid

Aalborg Universitet

November 2011

AALBORG UNIVERSITET

Stedsspecifikke potentialer i fremtidens feriehus og feriehusområde

delrapport 1 for delprojekt 2 “Principper for redesign af eksisterende feriehusområder og for nye hybride feriemiljøer”

Fremtidens feriehus og feriehusområde – brugerdreven udvikling af eksisterende feriehusområder og fremtidige ressorts

Udarbejdet af Lea Holst Laursen, Institut for Arkitektur, Design og Medie Teknologi, Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITET

THE EUROPEAN UNION

The European Regional Development Fund

Investing in your future

TITELBLAD

TITEL: Stedsspecifikke potentialer i fremtidens feriehus og feriehusområde

PROJEKTANSVARLIG: Adjunkt Lea Holst Laursen

INSTITUT: Arkitektur, Design og Medie Teknologi, Aalborg Universitet

STUDENTERMEDHJÆLPER LAYOUT: Thomas Oxvig

STUDENTERMEDHJÆLPERE TIL KONCEPT UDVIKLING: Ann Sofie Grimshave, Thomas Oxvig, Kristian Overby og Sebastian Andersen

UDGAVE: 1

FINANSIERET: Vækstforum Nordjylland, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Aalborg Universitet

FORSIDE ILLUSTRATION: Eget foto

INDHOLD

6 INTRODUKTION
s. 8 FOKUS

10 FERIEHUSET OG FERIE-HUSOMRÅDET
s. 12 FERIEHUSET
s. 16 LANDSKABET ELLER MANGEL PÅ SAMME
s. 18 OPLEVELSER ELLER MANGEL PÅ SAMME
s. 20 OPSAMLING

22 STEDSSPECIFIKKE POTENTIALER
s. 24 STEDET OG DE STEDSSPECIFIKKE POTENTIALER
s. 27 OPSAMLING

28 DET NORDJYSKE KANTLANDSKAB
s. 30 DET NORDJYSKE KANTLANDSKABS TYPOLOGIER
s. 32 HYBRIDEN MELLEM ARKITEKTUR OG LANDSKAB SOM MIDDEL TIL AT SKABE EN BEDRE FERIEHUSOPLEVELSE
s. 33 EN EKSPLORATIV REJSE LANGS DEN NORDJYSKE KANT OG UDVÆLGELSEN AF 9 NEDSLAG

34 IDEKATALOG
s. 36 HALS HAVN
s. 40 VOER Å & RUGTVED SKOV
s. 42HIRTSHALS FYR
s. 44 FÅRUP
s. 46 KAAS BRIKET FABRIK
s. 48 THORUP STRAND
s. 50 KLITMØLLER
s. 52 THY NATIONALPARK
s. 54 ØSTERILD

56 KONKLUSION

58 REFERENCER
s. 104 LITTERATURLISTE
s. 105 FOTOGRAFIER OG ILLUSTRATIONER

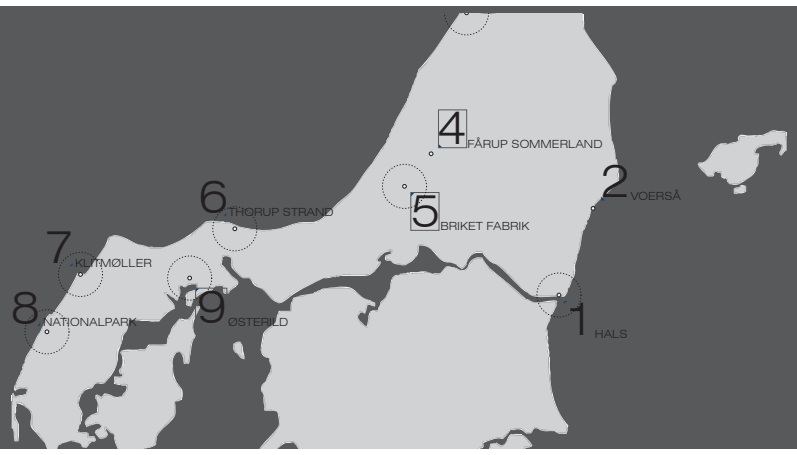

1 Vand, by, havn
2 Skov og vand
3 Skrænter, bunkere, udsigt
4 Fun, sommer og iscenesatte landskaber
5 Genopretning og mosefortællinger
6 Fisk, vand, strand
7 Vind, vand og surfing
8 Natur 24-7
9 Vind og vindmøller

INTRODUKTION

AFSNIT I

Denne delrapport er første del af det arbejde der udføres i delprojektet ”Principper for redesign af eksisterende feriehuse og for nye hybride feriemiljøer” under forskningsprojektet ”Fremtidens feriehus og feriehusområde – brugerdreven udvikling af eksisterende feriehusområder og fremtidige ressorts”. Denne delrapport omhandler en række diskussioner om fremtidens nordjyske feriehus og feriehusområde ud fra et arkitektonisk og planlægningsmæssigt synspunkt. I denne delrapport afprøves en række simple koncepter for nye feriehuse og feriehusområder, hvis formål er at udfordre den gængse mening og danne grundlag for diskussion. Disse koncepter tager afsæt i de landskabelige kvaliteter i 9 udvalgte steder langs den nordjyske kyst. Formålet med koncepterne er således ikke så meget designet i sig selv det er snare den diskussion de medfører og derfor fremstår de som hurtige og simple koncepter uden større gennemarbejdning.

Disse koncepter skal ses i sammenhæng med det overordnede fokus for hele delprojekt 2, hvis formål er at udvikle design koncepter for fremtidige feriehuse og feriehusområder og for redesign af eksisterende feriehusområder. Formålet med denne del af forskningsprojektet er at komme med nye bud på, hvorledes feriehuset kan se ud fremtiden, der er anderledes end det gængse billede af et typeferiehus placeret på egen matrikel afgrænset ved hække eller hegn. Denne delrapport er første skridt til at udvikle nye feriehus typer og feriehusområder og har således en eksperimenterende tilgang til at udvikle feriehuse. Dermed er de koncepter der fremvises ikke færdige designs men snare ideer på et meget konceptuelt og skitsemæssigt niveau.

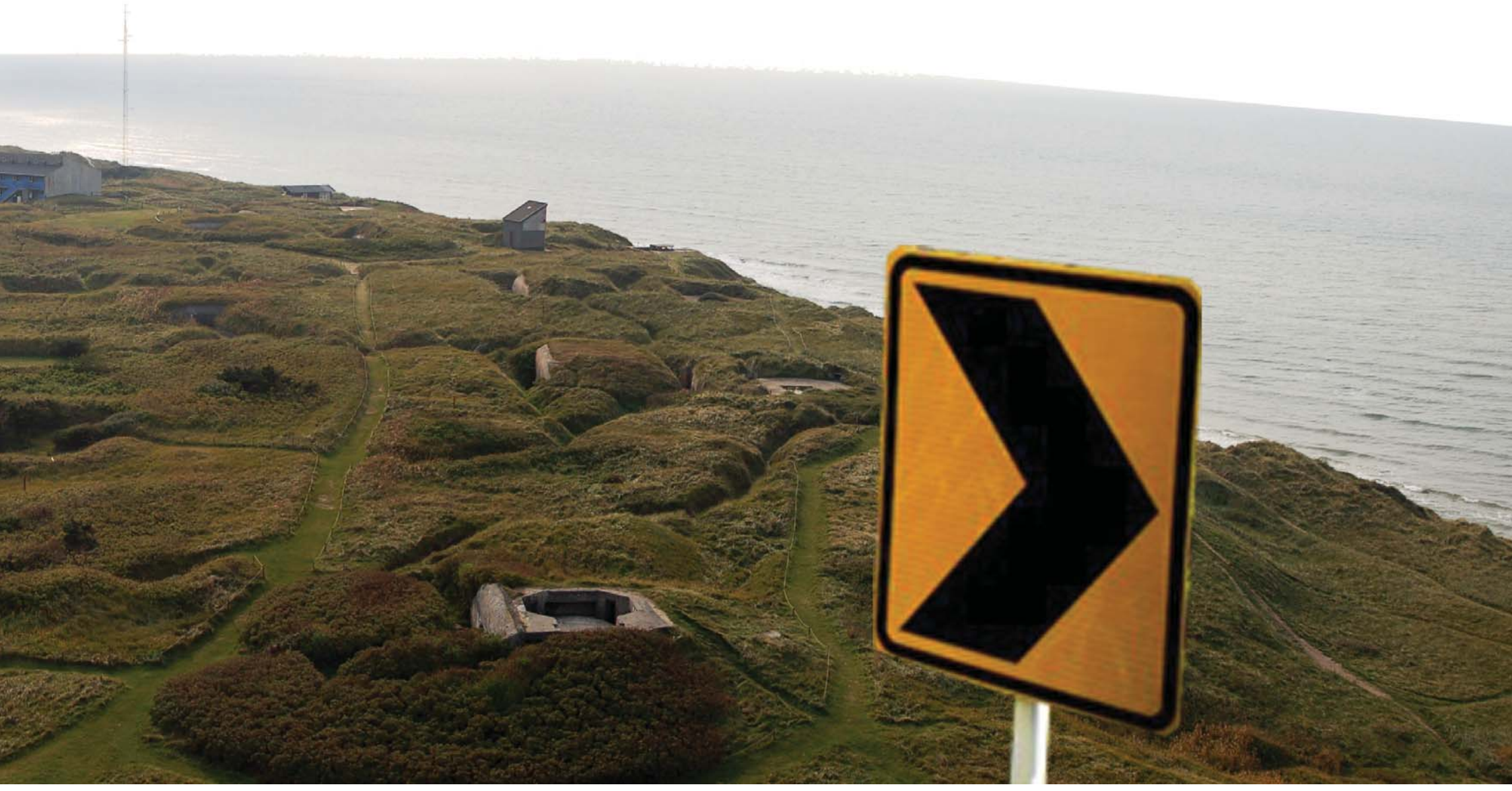

INTRODUKTION

*fokus

Men hvad er fremtidens feriehus? I dette projekt er tesen, at det ikke er nok kun at se på selve feriehusets indretning og komfort; tilføje ekstra kvadratmeter så huset bliver større, lave store badeværelser og køkkenalrum som er fuldt udstyret med moderne teknik såsom fladskærme, play station og internet. Derimod bliver vi nød til at diskutere om det feriehusprodukt vi har på markedet i dag, og som er meget lig det vi bor i til dagligt, er tidssvarende, og om det opfylder de ønsker om underholdning og oplevelser som synes at være et af kodeordene i nutidige turisme. Dermed ikke sagt, at feriehusets standard ikke er vigtig. Der vil helt sikkert kunne laves forbedringer i den retning, da man fra udlejers side ved, at feriehuslejerne går efter alle moderne bekvemmeligheder. Men i dette projekt fokuseres der mere på feriehusets arkitektur og feriehusområdets planlægning, da det er holdningen, at et fokus på nye feriehustypologier og nye måder at forstå og planlægge feriehusområderne rykker mere ved debatten om, hvad fremtidens feriehus i Nordjylland er. Det er holdning, at vi må prøve at være nytænkende og eksperimenterende i et sådant forskningsprojekt som dette for, at vi kan give nogle anderledes input til udlejerne, ejerne og fremtidens bygherre af feriehuse, så de derigennem kan finde inspiration til fremtidens feriehus. I dette projekt er det således muligt at afprøve forskellige koncepter for, hvordan fremtidens feriehus og feriehusområde skal se ud. Dermed bliver fokus i dette projekt mere på feriehusets ydre arkitektur, feriehusområdet og feriehusets sammenhæng til de nære omgivelser.

Men hvordan udvikler vi nye feriehus koncepter? I dette projekt forsøger vi at tage udgangspunkt i de tre begreber landskab, arkitektur og oplevelse. LANDSKAB fordi det er så nærværende i de omkringliggende omgivelser, ARKITEKTUR fordi der er huse vi bygger og OPLEVELSE fordi en ferie er en oplevelse. Derudover så skal vi udover feriehusområdets nuværende struktur, form og udtryk, hvis vi skal biddrage med noget nyt og i denne sammenhæng har vi brugt de tre begreber som pejlemærker.

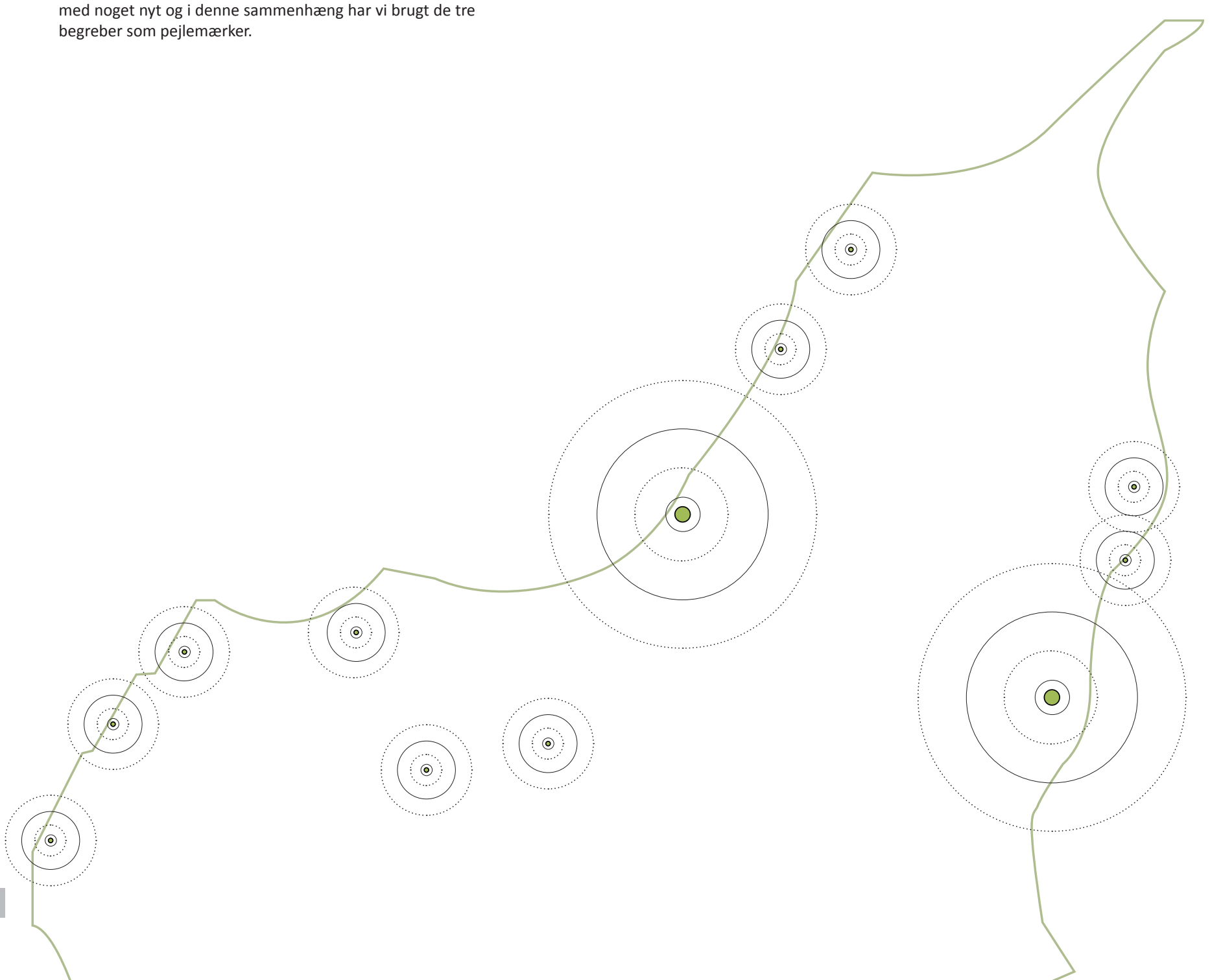

DELRAPPORT I

Analyse af feriehuset og feriehusområdet
De stedsspecifikke potentialer
Idekatalog - 10 Nedslag analyse og design

DELRAPPORT II

Nærmere stedsanalyse af de udvalgte lokaliteter i Hals og Blokhus og design

DELRAPPORT III

Design guidelines - sammenhold mellem forskningsprojektets to dele

▲
Illustrationen viser opbygningen over delprojekts 2 tre delen og hvorledes de er relaterede til hinanden

Denne delrapport er første del af dette delprojekts forskning og skal således ses i sammenhæng med det videre forløb, samt ses som et skridt i retning af en diskussion om fremtidens feriehus og ikke som en endegyldig løsning.
Delrapporten vil præsentere en generel analyse af feriehuse og feriehusområder eksemplificeret igennem de to cases Hals og Blokhus. Her vil der ikke blive set på de unikke feriehuse som man ser bl.a. i Skagen, men derimod vil der blive set på den store masse af feriehuse som der er flest af i Nordjylland, nemlig typeferiehusene i de mange feriehusområder. Konklusionen på denne analyse er blandt andet, at de nordjyske feriehusområder er for generiske, og at vi med fordel kan bruge stedet mere og dermed menes især landskabet på det givne sted når vi designer.
Dernæst ser denne delrapport på stedets og landskabets potentialer. Her vi har set på det nordjyske kantlandskab og de landskabelige karakteristika, der er langs denne kant. Dette har resulteret i 9 nedslag langs Nordjyllands kyst, hvor vi har udviklet grove koncepter for feriehuse, der tager udgangspunkt i de landskabelige karakteristika der er. Designkoncepterne i de 9 nedslag er learning by design, hvor vi igennem koncepterne får viden om, hvorledes fremtidens feriehus og feriehusområde muligvis kunne se ud og få en ide om, hvilke elementer vi kan lægge ned over designet. Disse 9 nedslag er undergået en enkel stedsanalyse med særlig fokus på de landskabelige kvaliteter og det er på baggrund af denne analyse, at der er udarbejdet 9 koncepter for feriehuse. Dermed får vi skabt et idekatalog over nye koncepter for feriehuse og feriehusområder, som prøver at smide nogle forslag op i luften, der som udgangspunkt prøver at udfordre og til dels provokere det eksisterende feriehus og dermed være diskussions startere. Dette har været et nødvendigt skridt for dette projekt, da vi igennem forløbet fandt ud af, at vi blev nød til at have rum til at afprøve alle vores ideer, hvis vi ikke skulle fanges i regler og regulativer. Feriehuset som type er generisk, hvis vi ikke sætter det i relation til noget og det er hvad vi har forsøgt ved at inddrage det unikke nordjyske landskab som en designparameter. Herigennem var det muligt at finde nogle ankre, hvorigennem vi kunne forankre vores ideer om et fremtidigt feriehus og feriehusområde og har gjort det muligt for os at dykke længere ned i designet af feriehusområderne og komme med forslag til, hvilke elementer der er vigtigt at lægge vægt på, hvis vi skal udvikle feriehuset og feriehusområdet i fremtiden og dermed måske fremme den nordjyske feriehusturisme.
Dette brede fokus betyder imidlertid, at vi i projektets første faser har udvidet vores blik fra kun at se på Hals og Blokhus som cases til at finde det nødvendigt at have et bredere blik på Nordjyllands feriehuslandskab og hvilke stedsspecifikke potentialer vi kan forankre en fremtidig udvikling af feriehuset i. Dermed skiller denne delrapport sig lidt ud fra det der oprindeligt var angivet i ansøgningens milepæle. Men det efterfølgende arbejde dykker på baggrund af denne rapport ned i de to definerede projektlokaliteter Hals og Blokhus, hvor der vil være en nærmere bearbejdning af de to caseområder Hals og Blokhus både i forhold til en analytisk del og en design del. Her vil idekatalogets mange ideer ligge til grund for de designforslag til bebyggelsesplaner der vil blive udført i Hals og Blokhus. Endelig vil vi afslutningsvis summere de mange ideer til sammenhæng mellem landskab og bebyggelse og brugen af det stedsspecifikke ned til designguidelines i en opsamlende delrapport 3 som vil diskutere, hvilke anbefalinger til fremtidens feriehus og feriehusområde der kan gives på baggrund af dette forskningsprojekt, samt en opsamling omkring det stedsspecifikke og brugen af landskab som udviklingsparametre.

FERIEHUSET OG FERIEHUSOMRÅDET

AFSNIT II

Dette kapitel omhandler en analyse af feriehuset og feriehusområdet som det ser ud i dag, således at det bliver muligt at give et mere aktuelt og indgående billede af feriehuset og feriehusområders opbygning, funktion og form.

Dette vil blive udført ud fra et arkitektonisk og planlægningsmæssigt perspektiv, hvor der ses på feriehuse og feriehusområders opbygning, arkitektur og landskab. Disse undersøgelser har en generel karakter men diskussionerne i dette afsnit vil blive eksemplificeret gennem de to cases Hals og Blokhus. Kortlægningen har fundet sted i forår og efterår 2010 og er sket gennem billeder, skitser og noter. Forskellige feriehusområder omkring Hals og Blokhus analyseres således igennem registreringer af de landskabelige, arkitektoniske, infrastrukturelle og programmatiske strukturer og en sådan analyse har til formål at skabe sig et overblik over feriehusområdets fysiske forhold og funktioner.

*feriehuset

”Ideen om landliggerlivet i fred og landskabelig idyl, fjernt fra byens tummel, rækker tilbage til de romerske kejsere, ja måske endnu længere, men det ideal, der blev dyrket i begyndelsen af 1900-tallet trækker tråde tilbage til Marie Antoinettes romantiske have i Versailles, hvor Madame midt i hoffets dekadence kunne føre et hyrdeliv i oprindelig forbindelse med en romantisk, (men menneskeskabt) natur, urbilledet på det rene uspolerede liv – med alle moderne bekvemmeligheder.” (Dirckinck-Holmfeld 2006, 11)

Danske feriehuse har sit udspring i slutningen af 1800-tallet, hvor folk fra byerne søger det uspolerede, idylliske landskab og det simple liv i de små kyst-/fiskelandsbyer (Tress, 2002; Dirckinck-Holmfeld 2006). Adskillige feriehuse skyder derfor op direkte i klitterne, helt ned til stranden og på steder med havudsigt. De første danske feriehuse blev bygget som små hytter ofte bygget af naturens egne materialer og siden da, er der opført mange unikke og særprægede feriehuse, placeret smuk med udsigt udover sceniske landskaber eller integreret i landskabet (Lange, Lindhe og Andersson 2010).

I dag er feriehusene stærk koncentreret omkring kystnære områder (fx Hall & Müller 2007; Hjalager 2009; Tress 2002), hvor 91 pct. ligger mindre end 2,5 km fra vandet (DST 2006), hvoraf de fleste er placeret i deciderede feriehusområder. Et dansk feriehusområde er en tættere bebyggelse af feriehuse, hvor formålet er af rekreativ og fritidsmæssig karakter. Feriehusområderne er oftest placeret i landzonen og derfor er områderne mere restriktive planlagt; f.eks. må feriehuset kun udgøre 15 % af grundens areal og områderne er serviceret af grusveje.

I perioden før og efter anden verdenskrig udvikledes brugen af feriehuse markant og dette skyldes bl.a. indførelsen af ferieloven i 1938. Ferieloven blev bl.a. starten på Dansk Folkeferie, der byggede ferieboliger til arbejderklassen i de såkaldte feriecentre (Dirckinck-Holmfeld 2006). Et velkendt eksempel fra Nordjylland er Rødhus Klit Ferieby, tegnet af arkitekt Claus Bremer (Dirckinck-Holmfeld 2006). Men også indenfor de private feriehusudstykninger skete der en markant udvikling i denne periode (Dirckinck-Holmfeld 2006), hvor feriehusbyggeriet eskalerede kraftigt i forbindelse med velstandsstigningerne i slutningen af 1950’erne. Der blev således etableret deciderede feriehusområder som blev planlagt som områder i landskabet oftest i kystzonen (Nørgaard og Clausen 2004). I feriehusområderne er det kun tilladt at bygge feriehuse og der skete således en koncentrering af feriehusene og det er i disse udstykninger at størstedelen af de danske feriehuse i dag er placeret (skov og naturstyrelsen). Der er siden kommet en lang række regler for bebyggelse tæt ved kysten, såsom restriktioner på grundens størrelse og husets udseende(Nørgaard og Clausen 2004). I dag udstykkes der meget få feriehusgrunde og dem der bliver udstykket ligger oftest langt fra kysten pga. af de restriktioner, der er langs kysten.

Feriehuset – et formindsket parcelhus i træ på en privat grund

Der findes lige så mange forskellige feriehuse som der findes forskellige helårshuse. Der er et bedt udbud af typer og former som passer til menneskers forskellige smag og pengepung. Men ligesom at typehuset er det typiske hus i parcelhusområderne så er typeferiehuset det mest brugte i feriehusområderne og det er især typebjælkehusene der er de mest populære (Nørgaard og Clausen 2006). Derfor er langt de fleste typiske feriehuse lavet i træ både udvendigt og indvendigt og har ofte et tag med lav hældning og udhæng. Træet er oftest malet i mere neutrale farver såsom sort, grå, brun og grøn og husene tilpasser sig således naturens farver.

Arkitektonisk synes feriehuset som udgangspunkt at bygge på forestillingen om, at de er ”enklere, mere upraktiske og eksperimenterende end helårshuset” (Lange, Lindhe og Andersson 2010, 50), men dette synes ikke længere realiteten, idet feriehusene i dag både bliver større og mere komfortable, og mange feriehuse minder i stigende grad om permanente boliger i forhold til både indretning og størrelse (Flognfeldt, 2004; Hjalager, 2009; Kaltenborn, 2002; Petterson, 1999; Skifter Andersen & Vacher, 2009). Man kan sige, at parcelhus tendensen smittede af på feriehuset og parcelhuset flyttede ud i feriehusområderne med alt dens komfort, rumlighed og arkitektur (Nørgaard og Clausen 2006).
er man på feriehustypologien i Hals så har et flertal af feriehusene i Hals en standardiseret karakter, hvor de fleste er afarter af den samme typologi. Det mest karakteristiske træk er, at huset ligger på sin egen selvstændige matrikel, som adskilles fra hinanden ved hjælp af beplantning eller hegn. Dette er en meget privat typologi hvor man kan slappe af, lege og hygge sig helt for sig selv uden indblanding fra andre. Feriehuset på den private grund kan derfor opfattes som en enhed, der lukker omgivelserne ude og har en meget introvert karakter. På feriehusgrunden er der en række karakteristiske tilbehør til huset, hvor man kan nævne postkassen, skraldespanden, indkørslen, terrassen og skuret. Derudover så er der mange der også har en have med blomster, legestativ mm.

Også nyere feriehuse følger dette mønster og selvom der kommer nye tiltag såsom ens klyngehuse med fælleshus og mere tætliggende arkitekttegnede feriehuse der prøver at nyskabe feriehuskonceptet så er det grundlæggende feriehuskoncept; eget hus på privat grund placeret i en antennestruktur. Derudover så synes mange nye feriehusområder at have en meget sparsom identitet, hvor de oftest placeres på en bar mark uden særegenheder såsom beplantning, pejlemærker eller knudepunkter. Et andet fremtrædende problem er, at der ikke er nogen beplantning, der kan skærme for husene i de nye områder. Dette er problematisk i forbindelse med udlejning; for selv om nye og moderne huse er meget velegnede til at leje ud, sidder man her som lejer uden beplantning til at skabe den private sfære. Når så beplantningen er vokset op, så er husene sandsynligvis slidt ned i forhold til udlejningsmuligheder.

Ser man på nyere tendenser i Hals og Blokhus området så er der tre tendenser der er de fremherskende, hvis man prøver at se bort fra det helt traditionelle hus. I Halsområdet har man i Hou Mose opført en række fuldstændig ens huse med egen have i en klynge omkring et fælleshus med pool og aktivitetsrum. Dette koncept kan således tilbyde adgang til en pool og dermed give beboerne en mulighed for vandaktiviteter selvom vejret ikke tillader til at bade i havet. Her forsøger man at lægge flere oplevelseslag ned over feriehuset og dermed gøre feriehuset mere konkurrencedygtig med f.eks. ferieressorts.

Ligeledes i Halsområdet omkring Merkurvej har man opført nyere mere tætliggende arkitekttegnede feriehuse, som lægger vægt på det mere eksklusive og strømlinede feriehus, hvor man bl.a. prøver at arbejde med store vinduespartier, rumligheder og form. Dette giver forholdsvist dyre huse hvor man spiller på en mere eksklusiv feriehusoplevelse igennem et bevidst arbejde med husets form, materialer og arkitektur.

En sidste tendens kan ses i Blokhus, hvor man opkøber et gammelt feriehus på en grund hvor vegetationen er bygget op, for så at rive huset ned og bygget et nyt og noget større hus på grunden. Dermed får man et hus med al moderne komfort samtidig med at beliggenheden er bedre end en helt ny udstykning.

	HALS	BLOKHUS
TILBEHØR		
AFGRÆNSNING		
ADSKILLELSE		
FORSIDE		
TYPOLOGI		

Illustrationen viser de karakteristiske træk ved feriehusområder

Feriehusområdets struktur

I bogen ”Arkitekternes Sommerhus” beskriver Dirckinck-Holmfeld (2006) beskriver feriehusområderne som parallelkvarterer til parcelhusområderne, altså kvartere der ligner hinanden og dette skyldes i høj grad den strukturelle opbygning. Strukturelt er feriehusområderne bygget op meget lig en traditionel “parcelhusbebyggelse” med dennes karakteristiske elementer, såsom den lige stillevej, hvoromkring husene på den privat grund ligger. Det er således matriklerne og vejene, der strukturer feriehusområderne, og dette giver områderne den klassiske antennestruktur med gennemfartsveje og fordelingsveje, som det også ses i et dansk villakvarter. Denne antennestruktur kan også have en mere organisk form der tilpasser sig f.eks. vestkystens klitlandskab, hvorved husene kommer til at ligge spredt i klitlandskabet, som det f.eks. er tilfældet i de mere kystnære områder i Blokhus.

Et eksempel på et feriehusområde opbygget med antennestruktur kan ses i Hals, hvor hovedvægten af feriehusene ligger i et område mellem byerne Hals og Hou langs den nordjyske østkyst på begge sider af hovedvejen Strandvejen. Feriehusene er placeret i klynger tæt på kysten som huse placeret i et ”villakvarter”, dog adskilt af skovområder. Strukturelt giver dette et mønster af henholdsvis feriehusområder og skovområder, der ligger som bælter på tværs af strandvejen og umiddelbart giver et samspil mellem feriehuset og det omkringliggende kulturlandskab.

Går man et skridt længere ned og ser på et enkelt feriehusområde, så er feriehusområdet omkring Bisnap strand karakteriseret ved, at husene ligger på egen privat grund opbygget omkring et vejsystem med en antennestruktur. Feriehusområdet fungerer som en lukket enklave uden megen relation til nærområdet, husene lukker sig inde ved hjælp af hegn og træer, og vejene er planlagt som lige veje uden andet formål end at bringe folk til/fra feriehuset. Inde i feriehusområdet er der ikke umiddelbart meget, der giver én et tegn på, hvilket naturlandskab, området er omgivet af udover forskellige beplantninger. Der er meget få karakteristiske træk, og når man færdes i feriehusområdet ved Bisnap strand kunne man tilsyneladende ligeså godt være i et hvilket som helst andet feriehus-område i Danmark.

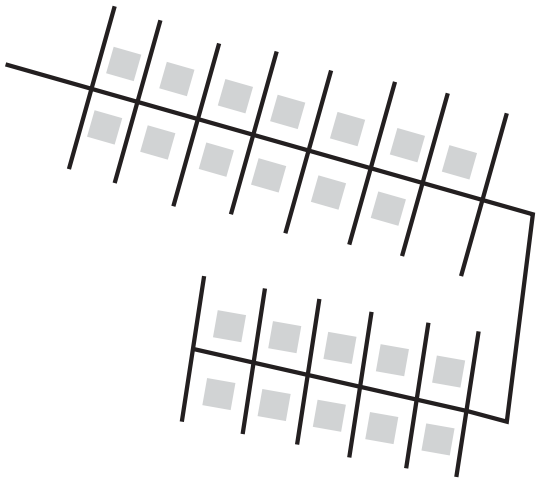

▲
Den typiske strukturering af et feriehusområde er antennestrukturen, hvor områder er bygget om af større veje med tilhørende fordelingsveje hvor feriehusmatriklen ligger op til

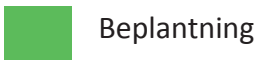

Som det ses mellem Hals og Hou så ligger feriehusområderne gerne som områder adskilt ved større eller mindre områder af beplantning ►

*landskab eller mangel på samme

Ser man nærmere på feriehusområderne og deres nærmeste omgivelser så ligger feriehusområderne i naturen eller i hvert fald omringet af naturen. Feriehusområderne er placeret på landet og synes dermed opbygget omkring naturlandskaber (strand, hav) og kulturhistoriske identiteter (fx fiskelandsbyerne) og feriehusområdernes landskab fremstår som et uundgåeligt element, når vi skal tale om de ydre rammer for feriehusoplevelsen. Landskabet, enten det som feriehusene er placeret direkte i eller det omkringliggende, har en væsentlig betydning for feriehuset (Kirkegaard, Laursen og Therkelsen 2011).

Et af målene med at komme i feriehus er jo netop også at komme ud til den uberørte natur (Lange, Lindhe og Andersson 2010) og være et med naturen. En dominerende faktor for brug af feriehuset grunder i nærområgivelsernes naturlandskab. Jaakson (1986) fremsætter "tilbage til naturen" som et primært motiv for feriehusejeren, og danske ejere beskriver naturen som det, der gør feriehuset til noget anderledes (Gram-Hanssen & Bech-Danielsen, 2009). For feriehusejere, der søger nærkontakten til naturen, er idealet et ruralt landskab, rustik livsstil samt fred og ro (Jaakson, 1986; Müller, 2002). Danske ejere fremhæver endvidere havet og stranden samt dyrelivet som afgørende aspekter {{179 Gram-Hanssen, K. 2009;}}. Det er således forestillingen om ro og idyl i smukke næsten guldaldermaleriske landskaber, der tiltrækker os til sommerhusene, men som beskrevet ovenfor så er de smukke landskaber og de store vider svære at få øje på når man står midt i et feriehusområde, hvor det mest karakteristiske billede er huse, hegn og veje (Kirkegaard, Laursen og Therkelsen 2011).

"Kun ganske få huse svarer til drømmen om oprindelighed og nærhed til naturen. Mange andre motiver end "tilbage til naturen" har altså været bestemmende, hvilket måske er blandt årsagerne til, at mange sommerhusudstykninger og sommerhuse er blottet for tegn på stillingtagen til den natur, som de invadere." (Dirchinck-Holmfeld 2006, 12)

Men lige omkring feriehusområderne er der smukke landskaber med unikke karakteristika. Dermed synes feriehuset i traditionel forstand ikke at udnytte det faktum, at det ligger i ofte meget interessante landskabstyper og feriehusområderne har ofte en generisk karakter, hvor feriehusområder rundt i Danmark ligner hinanden og hvor deres stedstilknytning er meget sparsommelig og dette selvom de ligger lige op af fantastiske landskaber. Ser man således på de eksisterende feriehuse synes der at være et uudnyttet potentiale i relationen mellem feriehus og omgivelser.

"Mange sommerhusområder er skabt uden sammenhæng med landskabet. Sommerhusene mangler en binding til stedet. Husene ligger og råber til hinanden mellem veje, postkasser og skraldestativer. Med årene vokser beplantningerne, og kvarteret skifter fra flad mark med spredte bygninger til storkrat, der skjuler bygninger, carporte, skure. Men den egentlige relation til omgivelsrne mangler, og derfor bliver kvarteret ensartet. Ofte farer man vild, da det hele ligner hinanden." (Lange, Lindhe og Andersson 2010, 181)

FERIEHUSET OG FERIEHUSOMRÅDET

*oplevelser eller mangel på samme

Ser man ligeledes på feriehusområderne ud fra et oplevelses perspektiv så synes de også at mangle en del i forhold til det at kunne få oplevelser i feriehusområdet. Faktum er, at mange feriehusområder er indrettet således at enten skabes oplevelserne på feriehusets egen grund, i næromgivelserne og ellers søger man væk for at søge oplevelser. Der er meget få muligheder for oplevelser i selve feriehusområdet. Eksempelvis er udfoldelsesmulighederne for børnene meget små, da legepladser, opholdsmuligheder og andre rekreative muligheder er svære at finde i selve feriehusområdet. Legepladser/-redskaber og andre fællesområder er sjældent tilgængelige inden for en passende "sikkerhedszone", og ofte er der slet ikke legepladser i feriehusområdet (Kirkegaard, Laursen og Therkelsen 2011).
Feriehusområderne kan ikke og skal ikke konkurrere med f.eks. ressort, hvor der er mange forskellige udfoldelsesmuligheder i samme område som husene, men som de fremstår nu er feriehusområderne meget oplevelsesfattige.

Dermed ikke sagt at der ingen oplevelser er i nærheden af feriehuset, hvor i et oplevelsesperspektiv det omkringliggende landskabet udgør den primære ramme for feriehusoplevelsen, hvor naturen og ikke mindst stranden og havet fremstår som selve indbegrebet af et dansk feriehus. Feriehusopholdet er derfor ofte forbundet med udendørsaktiviteter som havearbejde, badning, fiskeri og sejlads samt lange gå- og cykelture (Jarlöv, 1999; Stynes, Zheng, & Stewart, 1997; Svenson, 2004). Badestranden er et væsentligt omdrejningspunkt, hvorfor stranden og naturen ses som et sted for børneaktivitet. Stranden beskrives således, som et sted, hvor familien selv kan skabe deres oplevelser særligt i kraft af, at børnene er godt underholdt med at bade, bygge sandslotte i vandkanten eller lege i klitterne. Udendørsaktivitet i næromgivelserne – ved stranden – bidrager altså til en børnevenlig ferie, og flere familier fremhæver, at stranden bør være let tilgængelig (Kirkegaard, Laursen og Therkelsen 2011).

Noget tyder altså på, at feriehusområdet og næromgivelserne primært opfattes i tråd med ejernes oplevelsesmotiver, som et fredfyldt og roligt område, hvilket ikke synes tilstrækkeligt til at indfri børnenes ønsker om sjove og spændende aktiviteter, der derfor søges i eksterne omgivelser i forlystelsesparker, zoologiske haver og lignende. Dermed oplever brugerne af feriehusene ofte oplevelserne udenfor selve feriehusområdet. Det synes derfor relevant at kigge nærmere på, hvordan positive elementer for oplevelse i henholdsvis næromgivelserne og feriehusets landskab kan trækkes ind i feriehusområdet for dermed at skabe et større samspil mellem de forskellige landskaber og i højere grad integrere feriehusområdet i feriehusoplevelsen.

Feriehusområdet ved Bisnap strand i Hals synes også at udmærke sig ved dette uudnyttede potentiale i relationen mellem feriehus og næromgivelser, hvor et område, man eventuelt kan begynde at udforske, er "mellemlandet" mellem næromgivelser og feriehusområde og evt. pode dem med mere oplevelsesbaserede aktiviteter. I dette tilfælde mellem stranden og feriehusområdet, hvor eksempelvis p-pladsen og toiletområdet kunne aktiveres ved at indeholde små lommer for aktiv udfoldelse eller afslapning i nogle strukturer der kunne have en midlertidig karakter, hvor det landskabelige og de oplevelsesmæssige (både aktivt og rekrativt) kombineres.

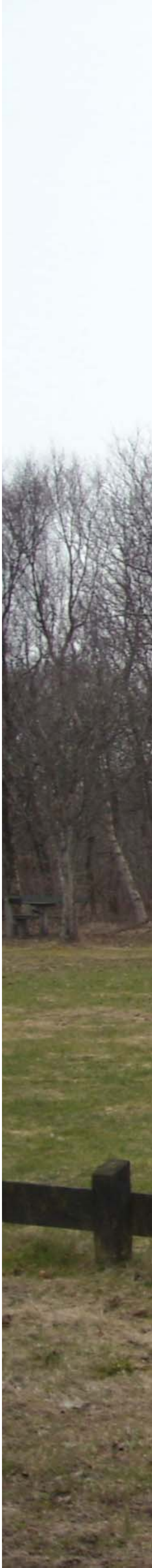

Oplevelserne i og omkring feriehuset er sparsomme og man kunne arbejde med at lægge nye oplevelseslag af midlertidig karakter ned over f.eks. parkeringspladsen ved Bisnap strand. ▸

OPSAMLING

Dette afsnit har givet et karakteristik af feriehuset og feriehusområdet og en af konklusionerne er, at feriehuset i traditionel forstand ikke udnytter det faktum, at det ligger i ofte meget interessante landskabstyper og at feriehusområderne ofte har en generisk karakter. Feriehusområdets stedsspecifikke karakter er meget sparsommelig og dette selvom de ligger lige op af fantastiske landskaber. Faktum er, at mange feriehusområder er indrettet således at enten aktiveres man på sin egen grund eller også søger man væk for at aktiveres.

Derfor synes et tæt samspil mellem feriehuset og det omkringliggende kulturlandskab vigtig at medtage i et redesign eller en udvikling af ny feriemiljøer. Her vil et redesign eller en udvikling af ny feriemiljøer kunne ske i samspillet mellem feriehusets arkitektur, stedets landskab og de kultur/oplevelsesmuligheder, der er i nærheden. For at kunne skabe et anderledes miljø end det der er i de eksisterende feriehusområder synes det derfor interessant at se på, hvilke potentialer der ligger i henholdsvis landskabet, arkitekturen og kulturen/oplevelserne og hvorledes disse kan refortolkes til at skabe nye feriehus-fortællinger, der skaber nye hybrider mellem feriehuset, oplevelsen, arkitekturen, kulturen og landskabet.

STEDSSPECIFIKKE POTENTIALER

AFSNIT III

Det foregående afsnit indikerer, at feriehusområderne har en sparsom identitet og at man måske kan påstå feriehusområderne har en generisk karakter, hvor feriehusområderne ligner hinanden. For at komme udover denne generiske karakter og taget i betragtning af, at der som nævnt i det tidligere afsnit ofte er nogle interessante steder især landskabsmæssigt til stede nær feriehusområderne synes det relevant at se nærmere på det specifikke sted som potentiale i forbindelse med udviklingen af nye feriehus typologier og feriehusområder. Kan man igennem en bevidst brug af det eksisterende sted skabe feriehusområder der bruger de karakteristika, der er i et givent område og dermed forhåbentligt skaber mere unikke feriehusområder?

Derfor vil dette afsnit se nærmere på hvad stedsbundne potentialer kan bruges til samt en diskussion af stedsbegrebs forståelse – hvad er et sted og hvad er stedets betydning for design af feriehuset?

* stedet og de stedsspecifikke potentialer

Stedsspecifikke potentialer er nogle potentialer af arkitektonisk eller urban designmæssig karakter som findes ved at analysere et givent sted. Dette fokus på stedet gør det muligt at bruge et sted som en aktiv og konstituerende medspiller (Stenbro og Christoffersen 2008), i en udvikling af samme sted. En sådan steds tilgang pointere således vigtigheden af at tage udgangspunkt i det specifikke sted og bruge stedets ressourcer når man skal lave arkitektur og urban design.

For at finde frem til disse stedsspecifikke potentialer er det således meget vigtigt at analysere stedet og kortlægge de disse stedsbundne potentialer. I en sådan analyse kortlægger man de stedsspecifikke potentialer og problemer igennem en "hvad er der" tilgang. Dette kan relateres til arbejdet gjort af Robert Venturi og Denise Scott Brown i bogen Learning from Las Vegas fra 1977, hvor de har en "what is there" tilgang i deres analyser af Las Vegas. Ved at analysere, hvad der er, så har man mulighed for at finde ud af hvad et sted har været, hvad det er nu og hvad det kan blive i fremtiden.

Stedsspecifikke potentialer er mange ting og der findes ikke en udtømmende liste over, hvilke potentialer et sted rummer og det stedsbundne kan således ligge i landskabet, erhvervslivet, kulturen, menneskerne der bor der, stedets geografiske placering, stedtes infrastruktur, udviklingshistorie osv. (Hausenberg ApS og Realdania 2008). I denne delrapport er fokus på landskabet som stedbunden potentiale men senere i arbejder vil de stedsbundne potentialer også være historiske, kulturelle og erhvervsmæssige stedsbundenheder kan gå ind sammen med landskabet og blive en faktor der kan være et potentiale i udviklingen af et givent sted. Det handler således om at "se muligheder ved steder som ikke umiddelbart er til at få øje på, og om diversitet, om at skabe andre funktioner end de fastlagte." (Ringgaard 2010, 73) og bruge disse i en udvikling af stedet.

Stedet aflæse igennem en analyse af dets materialer, sociale netværk og kulturelle strukturer, fysiske sammensætning, dets landskab, dets arkitektur, specielle karakteristika, rumdannelser, varetegn, pejlemærker, knudepunkter osv. Dermed er stedet ikke bare "et fysisk sted, men et resultat af at mennesker bruger stedet på forskellige måder og til forskellige formål, har forskellige erfaringer og oplevelser knyttet til stedet, og forskellige synspunkter og interesser forbundet med udviklingen fremover" (Vestby, 2009; 22) . I denne aflæsning findes potentialer, som der kan bygges videre på og som kan sikre stedet en fortsat eksistens omend i en ny konstituering(Stenbro og Christoffersen 2008). Disse potentialer fungerer derved som "ankre" der forankre fremtidig udvikling af stedet.

Stedsbegrebet

Dette fokus på det stedsspecifikke et kommet op i tiden igen som en reaktion på bl.a. Rem Koolhaas og hans bog Generic city, hvor han påstår, at steder på grund af globaliseringen ser ens ud overalt i verden og det er kun souveniren i lufthavnen, der fortæller os hvor vi er i verden (Hvattum 2010). Denne fornyede fokus på sted er ikke ny, derimod har stedets betydning i arkitektur og urban design fået en revival med jævne mellemrum. Man kan således derfor også finde fokus på sted helt tilbage til antikken og der har løbende været forskellige måder hvorpå man bruger stedet på i forbindelse med arkitektur og urban design (Hvattum 2010). Stedsbegrebet er især kendt som en reaktion mod modernismen og var en modreaktion med modernismens fokus på abstrakt rumlighed (Hvattum 2010).

""Place" erstattede "space" som kernebegreb og stedet overtog rummets hegemoniske position i arkitekturdebatten" (Hvattum 2010 34)

I løbet af 1960'erne og 1970'erne blev fokus på stedet intensiveret og især stedets historie og oplevelsesmæssige dimensioner var i fokus for arkitekter såsom Rossi, Lynch og Frampton (Hvattum 2010). Den mest markante personlighed var dog norske Christian Norberg-Schulz som står som ankermand for en egentlig stedsteori (Nevald 2010). Stedsteorien er således stærkt forankret i en norsk og europæisk arkitekturtradition, hvor det for Christian Norberg-Schulz var magtpåliggende at "genskabe et autentisk forhold mellem det byggede, og det naturgivne, arkitekturen og stedet" (Hvattum 2010 34). Norgberg-schulz er opfinderen af begrebet genius loci – stedets ånd. Kritisk mod Norberg-Schulz kan man sige at stedets ånd nærmest bliver en hæmsko for udvikling, da alt skal passe ind i et "autentisk sted". I en Norberg-Schulz'sk tradition af stedsteorien er det således "stedets særegne kvaliteter, der skulle garantere omgivelsernes mening" (Hvattum 2010).

I dag er en af de mest markante stedsforståelser den der på mange måder viderefører 1800-tallets debatter om materialeautencitet og regionalt slægtsskab, som det f.eks. kan ses i Peter Zumthors bad i Vals, der bevidst spiller på, at de bærende vægge er opført i lokal brudt skiffer (Hvattum 2010 40). Her bliver det stedslige brugt som et brand, der giver dette sted noget specielt i forhold til andre steder. Set med feriehusperspektivet så kan det stedsspecifikke feriehus således skille sig ud fra mængden som noget særligt og derved opnå et bestemt brand .

"Det "autentiske" sted bliver en salgsvare, bundet til sit eget image som et produkt til sit logo" (Hvattum 2010 41)

Steder som foranderlige og relationelle størrelser

Norberg-Schulz opererer med at naturlandskabets topografi, vegetation og klima er centrale præmisser for arkitektonisk form (Hvattum 2010 35). Her et det naturgivnested producent af arkitektonisk form gennem sit terræn, sine vejrforhold og materialeforekomster (Hvattum 2010 35) og i efterkrigstidens stedstænkning , er der en lang tradition for at sammentænke topografi og byggekunst.

Men hvor Norberg-Schulz's forståelse af sted tendere til at være en statisk forståelse af stedet som noget færdigt ,der venter på at blive realiseret i gennem bygget form så skal stedsbegrebet i denne rapport forstås som en aktiv medspiller til skabelsen af nye steder. Man bruger således stedets potentialer til en videreudviklikng af det samme sted. Dette tager fat i en landskabs urbanistisk forståelse af stedet som en foranderlig process (Corner, waldheim). Også David Harvey pointerer, at det ikke er muligt at fastfryse stedet som et uforanderligt genius loci (Hvattum 2010). Kulturgeograferne med bla. John Urry prøver også at udvikle en ikke-tyrranisk stedstænkning, her er stedet "først og fremmest konstrueret af menneskers fælles handlinger gennem tiden" (Hvattum 2010 41).

”At forstå stedet som et dynamisk handlingsrum, snarere end en statisk form, kan være befriende og bidrage til nytolkning, snarere end at afskrive det stedslige” (Hvattum, 2010 42)

Ifølge Mari Hvattum skal stedet således forståes som et både eksistentielt og æstetisk fænomen, men aldrig som en færdig komposition, der aldrig kan forandres igen (Hvattum 2010). Stedet bliver dermed en faktor der er med til at udvikle stedet selv. Steder har således altid en fortid, en nutid og en fremtid og deri ligger der en foranderlighed og et udviklings potentiale.

”Stedet er under ombygning, ikke afvikling. Det er det fordi det er en til enhver tid ny konstellation af tid, rum og subjektivitet, fordi det som fysisk rum forandres over tid, men stedet er også under ombygning pga. globaliseringen.” (Ringgaard 2010 276)

Dermed er steder ikke statiske størrelser, men er et produkt af vores handlinger (Ringgard 2010). Dette hænger sammen med lektor ved Aarhus Universitet Dan Ringgaards definitionen på et sted; ”når en lokalitet giver mening, bliver den et sted” (Ringgaard 2010 16). Dermed er et sted afhængigt at mennesket der oplever det og man kan med reference til bl.a. Heidegger sige at et sted lader sig ikke tænke uden menneskeligt indgreb, både i abstrakt og konkret forstand (Ringgard 2010). Men ifølge Dan Ringgard så er der forskel på hvordan steder opleves alt efter om man er integreret i stedet eller om vi først lige har stiftet bekendtskab med stedet og at der derfor er en vis distance mellem person og sted (Ringgard 2010).

”Det fremmede sted har som nævnt særlige forudsætninger for at vække forundring, men det kendte sted kan også, under de rette betingelser, komme bag på en og vise sig på ny….” (Ringggard 2010, 20)

Et feriehusområde er jo for feriehus lejeren et nyt fremmed sted der gerne skal vække nysgerrighed og forundring, og man kan snakke om at feriehusområdet gerne skal være det gode fremmede sted, der vækker forundring. Turisten vil gerne have en unik oplevelse hvor han leder efter noget han ikke kender og som han kan forevige igennem fotografiet som en anderledes oplevelse (Ringggard 2010).

”Vi oplever ikke stedet sådan som det faktisk er, men via forskellige bevidsthedsmæssige forskydninger og fortætninger. Vi opfatter f.eks. et sted via nogle få elementer i det.” (ringgaard 2010, 80)

Dette betyder at vi i arbejdet med nye feriehusområder skal arbejde med at skabe disse kendetegn som skiller sig ud fra hverdagen og derigennem skabe steder man kan huske. I den forbindelse taler Foucault om heteropier som er rum der er anderledes end de almindelige rum vi oftest færdes i, hvor han netop pointere at turistenklaven er en af disse typer rum (Ringggaard 2010)

Men ligesom steder ikke er en statisk enhed så er de heller ikke relationsløse eller isolerede enheder. Tværtimod så skal steder også forstås i forhold til hinanden. Steder er en del af et netværk og indgår i relation med andre steder (Foucault, Massey mm).

OPSAMLING

Dette afsnit belyser, at et givent sted er en foranderlig størrelse som kan influere udviklingen af det selv samme sted. Dette fokus på sted synes oplagt at lægge ned over feriehuset og feriehusområder, således at det er de stedsspecifikke karakteristika, der er med til at forme feriehuset og feriehusområdet. I en sådan sammenhæng bliver stedet således en medspiller der er med til at definere/inspirere til hvorledes fremtidens feriehusområde skal se ud. Igennem en læsning af stedet fremfindes nogle unikke karaktertræk for et givent sted. Disse karaktertræk kan omdannes til nogle designparametre eller benspænd som kan påvirke stedet og det fremtidige feriehusdesign. Disse karakteristika kunne være klithedens bakkede landskab og dets beplantningstyper eller mosens flade våde landskab eller noget helt tredje. Men ved at bruge karakteristikaene fremhæves stedet i feriehusdesignet og det bliver stedet der er medbestemmende for hvorledes feriehuset og feriehusområdet skal se ud. Dette resulterer i et mere alsidigt udbud af feriehuse og feriehusområder. I et nordjysk perspektiv kunne der evt. arbejdes med at tillægge landskabet en væsentlig rolle som definerende for arkitekturen, hvor et steds landskab er et potentiale, der kan bruges som designparametre når vi designer nye feriehuse og feriehusområder.

DET NORDJYSKE KANTLANDSKAB

AFSNIT IV

Som de foregående afsnit illustrerer så ligger de nordjyske feriehuse ud til kysten i forbindelse med smukke landskaber . Noget af det man brander sig på for at tiltrække turister til Nordjylland er de mange karakteristiske og storslåede landskabstyper, der er i regionen. Nordjylland er rig på naturoplevelser og Regionen var endda den første til at få udpeget en national park i Danmark med udpegningen af National Park Thy. Men det er ikke kun de storslåede landskabsdestinationer såsom grenen i Skagen, Bulbjerg og Svinklovene i Jammerbugten, Lille Vildmose i Dokkedal mm som definerer det nordjyske landskab. Regionen er kendt for et stort antal landskabsarealer med heder, strande, overdrev, moser, søer, strandenge, skov mm samt det store areal landbrugsland som også er karakteristisk for regionen.

Alle disse forskellige typer af landskab er feriehusene en del af selvom det fremgår af denne delrapport at relationen mellem landskab og det traditionelle feriehus i feriehusområdet er meget sparsom. Dette afsnit vil se nærmere på de nordjyske landskabstyper og derefter se på muligheden i at udnytte landskabet i udviklingen af feriehuset.

* det nordjyske kantlandskabs typologier

Som tidligere nævnt ligger 91 pct. af feriehusene mindre end 2,5 km fra vandet (DST 2006) og det virker derfor logisk at tilgå kystlandskab i Nordjylland for at finde ud af, hvilke landskabstyper disse feriehuse er omgivet af. Ifølge den Regionale Udviklingsplan udarbejdet af Region Nordjylland så kommer de fleste turister til regionen pga. naturen og det især strandene (Region Nordjylland 2011). Disse landskabstyper rummer potentiale for yderligere udvikling i balance mellem beskyttelse af naturressourcerne og det at bruge landskabet til bl.a. fritidsformål og turisme (Region Nordjylland 2011).
En landskabstype er ifølge landskabskaraktermetoden defineret som: typer af landskaber der fremstår med nogenlunde samme karakter og ensartet kombination af geologi, terræn, jordtype, hydrologi, mark-, bevoksnings- og bebyggelsesmønster (Caspersen og Nellemann 2005; 38). I denne rapport vil de opsatte landskabstyper blive beskrevet ud fra følgende parametre: titel på landskabstype, anvendelse, karakteristika og oplevelsesmæssige værdi.

Hedelandskab: Hedelandskabet ligger som mellemledet mellem strand og skov. Hedelandskabet er karakteriseret ved fladen og det let kuperede terræn. Heden er et træfattigt og meget åbent landskab med lyng, revling og andre lave busk-arter som den dominerende bevoksning(Skov- og Naturstyrelsen 1998). Den danske hede er menneskeskabt og igennem tiden har den været anvendt til forskellig formål i forskellige tidsperioder. Det er især fremstilling af tørv som heden har været brugt til, men har også været anvendt til opdyrkning. I dag er heden fredet, men denne fredning betyder ikke, at den ikke understår menneskelig indgriben. Heden er et dynamisk plantesamfund, der springer i græs eller skov, hvis den ikke drives hårdt og derfor brændes heden engang imellem af, således at dens karakter kan bibeholdes (Skov- og Naturstyrelsen 1998).

Moselandskab: En mose har ligheder med heden, da også mosen er karakteriseret som en flad horisontal struktur. En mose er blot mere våd og kan betegnes som værende et vedvarende sumpet vådområde (wikipedia – mose 2011) Mange moser har tidligere været brugt til tørveproduktion og i mange moser er der levn fra denne aktivitet. Beplantningsmæssige er en mose karakteriseret ved ris, krat og siv. En mose er ikke et sted man kan færdes medmindre der er lavet gangbroer eller lignende og er ofte noget man betragter fra en afstand.

Strandeng: Strandenge er lavtliggende områder helt ud til kysten, hvor der vokser græs og blomster. Definitionen på en strandeng er følgende ” Strandenge kan defineres som lavtliggende, saltvandspåvirkede, vegetationsdækkede arealer fortrinsvist langs beskyttede havkyster. Strandengenes vegetation består af salt- og fugtighedstolerante græsagtige arter (græsser, halvgræsser og siv) og andre urter, som danner et mere eller mindre sammenhængende plantedække af varierende højde, og inkluderer såvel lavtvoksende, engagtig vegetation (salteng) som rørsump.”(Naturstyrelsen 2011). En strandeng er et godt sted for vadefugle og strandengene bliver ofte græsset af husdyr for at undgå at de omdannes til en sump med høj vegetation såsom tagrør.

Skovlandskab: Skovlandskaber bruges både til rekreative og produktionsmæssige aktiviteter. En skov er en større koncentration af træer og i Danmark findes der mange forskellige typer af skov fra frodige løvskove til vidstrakte hede- og klitplantager, fra små urørte naturskove til store ensartede produktionsskove (danmarksnaturfredningsforening 2011). I dag udgør skoven 13 procent af landets areal svarende til 580.000 hektar (danmarksnaturfredningsforening 2011).

Strandlandskab: Ved stranden mødes land og vand og stranden er således den yderste del af kysten. Stranden består af sand, ral, sten og andre ting der skyller op fra havet.

Klitlandskab: Klitlandskaber består af bakker af sand, der er formet efter vinden. Disse klitter er oftest beplantet med marhalm og hjælm som er meget hårdfører planter, der kan klare både vind og sand for at beskytte mod sandflugt (wikipedia – klit 2011). Klitlandskabet er meget fremtrædende langs vestkysten, hvor vestenvinden har formet det bakkede klitlandskab. Udover disse findes der også vandreklitter som det eksempelvis ses ved Rubjerg Knude.

Fiskelejet/havnelandskaber: Et fiskerleje er en helårsbebyggelse, der ligger lige ned til stranden og hvor der fiskes eller er blevet fisket direkte fra kysten. Af beslægtede steder er er havnen som er karakteriseret ved at være et delvist indesluttet vandområde, hvor skibe kan lægge til og er beskyttede mod strøm, bølger og vind (wikipedia – havn 2011). Mange havne er anlagt hvor det naturligt findes hensigtsmæssigt, f.eks. i forbindelse med flodmundinger, fjorde, sunde eller bugter mens andre er kunstigt anlagt med dæmninger eller moler (wikipedia – havn 2011). Havnelandskabet har en række tilknyttede erhverv såsom fiskeri, skibsfart, færgefart, værft mm og der er en lang række havneaktiviteter som er med til at give en havn en bestemt maritim karakter.

Produktionslandskab: Denne landskabstype dækker over forskellige former for produktion, hvor bl.a. jordbrug men også f.eks. opstilling af vindmøller er repræsenteret. Produktionslandskabet har åben, privat og monofunktionelle funktion, hvor jorden dyrkes og bruges i produktionsmæssig sammenhæng. Denne type af landskaber er domineret af fladen, som dyrkes til forskellige formål, der kan både være afgrøder og træer. Dermed er der stor mangfoldighed i disse produktionslandskaber, og naturindholdet er dermed alsidigt og differentieret. Denne landskabstypes største kvalitet kan dermed siges at være inden for produktion, økologi og bæredygtighed, eftersom disse arealer kan medvirke til et øget plante- og dyreliv. Området er privat ejendom, og offentligheden kan dermed kun indtage og benytte området efter visse regler og forskrifter. Disse arealer besidder dog andre kvaliteter, som andre kan nyde, her tænkes specielt på at områderne besidder en visuel værdi, hvor produktionslandskaberne bevidner om årstidernes skiften og landbrugsmæssige processer.

Leisure landskab: Denne landskabstype omfatter de mange forskellige rekreative arealer der er til stede langs kysten og dækker alt fra parken, over golfbanen til forlystelseslandskabet. Rekreationslandskaberne er fremtrædende hvor de landskabelige strukturer har en central faktor for fritidsforbruget. Der er stor forskel på de forskellige rekreative arealer men fælles for dem er at de er oplevelsesorienterede, rekreative og det er her folk slapper af og får ny energi. Denne landskabstype kan både være privat og offentlig ejet, og ligeledes kan fleksibiliteten i brugen af området være varierende. Nogle rekreationslandskaber har en åben karakter i den forstand, at de ikke er fastlåst i brugen heraf. Disse åbne områder kan dermed bruges til mange forskellige aktiviteter, og arealerne har et fleksibelt brug, hvor det er behovet, der skaber de aktiviteter, som finder sted på området. Andre rekreative områder er dog fastlåst i deres brug, og områderne ikke kan bruges til andet end deres oprindelige formål, og disse arealer har dermed blot én funktion. Trods denne forskellighed er fladen dog fælles for dem alle, og den specifikke aktivitet fladen er indrettet til, der er det karakteristiske. Ofte er fladen artificiel og bearbejdet for at kunne bruges til formålet.

Det foregående er en række af landskabstyper der findes langs den nordjyske kant. I den forbindelse er der vigtigt at pointere at landskab her forstås som et kulturlandskab som er evigt foranderligt og som transformere sig over tid. Dette betyder, at det er et menneskeskabt landskab også selv om mange af disse landskabstyper i dag er fredede arealer.

Landskabstyper og lovgivning

I forhold til disse landskabstyper er der en lang række regler, love og direktiver som skal overholdes. Der er bl.a. naturbeskyttelsesloven som " skal medvirke til at beskytte landets natur og miljø" og som indeholder regler for bl.a. beskyttelseslinjer, anlæg i det åbne land, offentlighedens adgang til naturen, beskyttelse af plante- og dyrearter, fredning, naturpleje, naturforvaltning, naturovervågning, tilsyn, klage og søgsmål samt internationale naturbeskyttelsesområder (Danmarks Naturfredningsforening 2011). Derudover er der planloven som skal "sikre, at planlægningen forener de samfundsmæssige interesser i anvendelsen af Danmarks areal og medvirker til at beskytte landets natur og miljø" og indeholder bl.a. "regler om planlægning i kystområderne, planlægning til butiksformål, kommuneplanlægning, lokalplanlægning, lokal Agenda 21, landzoneadministration og sommerhusområder" (Danmarks Naturfredningsforening 2011). Endelig er der EU habitat direktivet som udpeger "særlige bevaringsområder, de såkaldte habitatområder. I områderne skal sikres eller genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de forskellige naturtyper og arter, som det enkelte område er udpeget for" (Danmarks Naturfredningsforening 2011).

Derudover så er der 5 forskellige bygge- og beskyttelseslinier – strandbeskyttelseslinjen, sø- og åbeskyttelseslinjen, skovbyggelinien, fortidsmindelinjen og kirkebeskyttelseslinjen - som "fastsætter grænser for, hvor man må bygge, og dels markere grænser for andre indgreb, som kan være til skade for landskabet, f.eks. placering af campingvogne, opsætning af master og vindmøller, etablering af hegn, skove osv." (Danmarks Naturfredningsforening 2011).

Strandbeskyttelseslinjen omfatter den regel at 300meter fra strandbredden og ind i landet må der som udgangspunkt ikke ske ændringer af tilstanden hvilket betyder, at der ikke må bygges, placeres campingvogne, etableres hegn mm. I forbindelse med eksisterende byggeri eller andre forhold ligger strandbeskyttelseslinjen tættere på strandbredden. (Danmarks Naturfredningsforening 2011)

Sø- og åbeskyttelseslinjen betyder, at der ikke må bygges, placeres campingvogne, foretages beplantning eller ændringer i terræn 150 meter fra søer med en vandflade på over 3 ha og åer der i 1983 havde en bundbredde på mindst 2 meter. (Danmarks Naturfredningsforening 2011).

Skovbyggelinjen ligger 300 meter fra alle offentlige skove og fra privatejede skove med et sammenhængende areal på mindst 20 ha. Indenfor denne linje må der ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende. (Danmarks Naturfredningsforening 2011).

Fortidsmindelinjen ligger 100 meter fra fortidsminder, der er beskyttet efter museumsloven, hvor det typisk drejer sig om beskyttelse af rundhøje, jættestuer og skibssætninger. Det er tilladt at dyrke områderne med visse restriktioner dog med en regel om 2meter dyrkningsfrie bræmmer rundt om fortidsmindet. (Danmarks Naturfredningsforening 2011)

Tilsidst er der kirkebyggelinjen som omfatter en 300 meter beskyttelseszone fra kirken, hvor der ikke må opføres bebyggelse på "over 8,5, meter med mindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen".(Danmarks Naturfredningsforening 2011)

Der er ofte forskel på hvor restriktivt de forskellige beskyttelseslinjer administreres – hvor strandbeskyttelseslinjen og fortidsmindelinjen administreres traditionelt særlig restriktivt, tolkes og administreres sø- og åbeskyttelseslinjen mere bredt og endeligt så er skovbyggelinjen og kirkebyggelinjen "de senere år vist sig at blive tolket og administreret ret lempeligt – også i Naturklagenævnet" (Danmarks Naturfredsningforening 2011).

DET NORDJYSKE KANTLANDSKAB

* hybriden mellem arkitektur og landskab som middel til at skabe en bedre feriehusoplevelse

Det nordjyske kantlandskab ses således som et stort potentiale som har en masse kvaliteter fra det bakkede til det flade til det våde. Disse kvaliteter kunne udnyttes og indarbejdes i opførelsen af nye feriehuse, hvor landskabet kan blive designparametre for fremtidens feriehus og feriehusområde. Her er det ikke holdningen, at de unikke landskaber som i dag er fredede skal plastres til med feriehuse og at vi derved ødelægger naturen. Derimod så begynder vi at læse landskabet og trække karakteristikaene frem som bl.a. formgivende, rumforløbsskabende , struktureende elementer. Derudover betyder det, at vi nogle steder konstruerer nye landskaber, der bygger videre på en landskabsfortælling, eller at vi lægger os på kanten af eksisterende områder, eksempelvis lige efter kystnærhedszonen eller lignende. Endelig så lægger vi os også i kanten af eksisterende bebyggelse, hvor vi spiller på samspillet mellem landskab og bebyggelse. Det skal dog siges, at vi i dette arbejde bevidst ikke har opfyldt alle krav, da dette katalog er et idekatalog som er på koncept niveau og som derfor udforsker de gode ideer mere end, at det er meningen, at de skal kunne realiseres i morgen.

Det relevante i dette fokus pointeres f.eks. i bogen ”Rigtige sommerhuse” (Lange, Lindhe og Andersson 2010), hvor man kan læse, at oplevelsen er vigtig i forbindelse med feriehuset og en af de faktorer, der er med til at skabe en unik oplevelse, er når hus og omgivelser smelter sammen – når man lige udenfor sin dør bliver mødt med interessante ting at lave. Dette kan blot være oplevelsen af vejrliget og årstidernes skiften (Lange, Lindhe og Andersson 2010) – men det kan også være storslået natur, et stille sted eller et sted med aktivitetsmuligheder. Dermed mener Lange, Lindhe og Andersson at når det kommer til feriehuse så drejer det ”sig om at bygge i samspil med naturen.” (Lange, Lindhe og Andersson 2010, 185). Når arkitektur og landskab spiller sammen opstår noget interessant som kunne adskille feriehusområdet fra parcelhusområdet.
”Det drejer sig om at fusionere landskab og bygningskunst, så der skabes et samspil. Et sted, der er større i sanselighed og erkendelse end landskabet uden bygning og bygningen uden landskab.” (Lange, Lindhe og Andersson 2010, 210)
I designet af nye feriehuse er tesen i dette projekt således at skabe bygninger i samspil med landskabet. Her tænkes at udvikle nye former for feriehusområder ved at udvikle feriehusområder i anderledes landskaber, end dem vi kender i dag. Hvor de traditionelle feriehusområder ligger som parcelhusbælter i nærhed til ”skov” og ”strand” kunne et fremtidsperspektiv omkring udvikling af feriehusområder være en mulighed for at skabe et ekstraordinært feriehusområde, hvor der i højere grad spilles på, at sammensmeltningen af hus og næromgivelsernes særegne karakteristika udgør et centralt element for feriehusområdets landskab og dermed også for feriehusoplevelsen. Det synes derfor vigtigt at have en bevidst udstyknings- og bebyggelsesplan for at et feriehusområde har værdi (Dirckinck-Holmfeld 2006) og at i planlægningen af nye feriehusområderne at hus og natur spiller sammen(Dirckinck-Holmfeld 2006)

”Der er i øjeblikket (2006) ved at blive udstykket op mod 7.000 sommerhusgrunde i naturskønne områder i Danmark. Mange af disse udstykninger mangler, nøjagtig som i 1960’erne, overvejelser med hensyn til de naturværdier, som de beslaglægger.” (Dirckinck-Holmfeld 2006, 34)

Lange, Lindhe og Andersson (2010) pointere tre regler som skal følges for at et feriehusområde skal blive vellykket og disse tre er: matrikelskel skal ikke markeres med hegn; Beplantningen skal være varieret og husene skal være bygget til stedet.

”Med udgangspunkt i guldalermalernes landskaber kan man i fremtiden skabe vellykkede nye sommerhusområder med mange rum, halvt skjulte huse, bakker og skrænter i en rumlig komposition med stor herlighedsværdi. Tage stederne i egen hånd. Gribe det og folde det til ny og menneskeskabt natur, et nyt kulturlandskab. Et slags hyper-guldalderlandskab med bakker, mange rum og plads til huse med vildt forskellige udtryk og placering, udsyn og fællesskab…… Det nye landskab tager imod bebyggelsen, der føjer sig og tilpasser sig. Man behøver ikke plankeværker for at blive skærmet med indblik. Bare ved at man rykker rundt på jorden indenfor området opnår alle sommerhuse både at få udsyn, privathed, læ og natur.” (Lange, Lindhe og Andersson 2010, 233)
I eksisterende feriehusområder er det pga ejerforhold og andre regler ikke muligt at gøre noget ved den enkelte matrikel og huset, men derimod kunne man begynde at udforske ”mellemlandet” mellem næromgivelser og feriehusområde og de små lommer i forbindelse med bebyggelsen. Dette kunne være området mellem stranden og feriehusområdet, hvor eksempelvis p-pladsen og toiletområdet kunne aktiveres ved at indeholde små lommer for aktiv udfoldelse eller afslapning i nogle strukturer der kunne have en midlertidig karakter. Eller man kunne arbejde bevidst landskabeligt med vejrabatterne, legepladserne eller andre frie lommer i bebyggelsen.
Udgangspunktet er således at forstærke landskabets rolle og bruge landskabet i samspil med arkitekturen til at skabe en bedre feriehusoplevelse. Dette arbejde kunne eksemplificeres igennem nedenstående model. Modellens omdrejningspunkt er design og/eller redesign af feriehuse og feriehusområder og holdningen er at det er i krydsfeltet mellem arkitektur, landskab og kulturoplevelser at dette redesign skal/kan finde sted. Hermed smelter landskab, arkitektur og oplevelser sammen i skabelsen af mere hybride miljøer der styrker selve feriehusoplevelsen. Ved at arbejde med landskabet så får feriehusene og feriehusområderne en mere stedsspecifik karakter hvor de ikke mere er ens hvorend man besøger et feriehusområde, som det på mange måder er i dag. Der er i Nordjylland en lang række forskellige landskabstyper der potentielt kunne inddrages i udviklingen af feriehusområderne og dermed kan man Udfordre arkitekturen og se på relationen mellem bygning og landskab og udforske skabelsen af mulige oplevelser og aktiviteter i de nære omgivelser
I udviklingen af feriehuset og feriehusområdet synes det altså relevant at kigge nærmere på krydsfeltet mellem næromgivelsernes arkitektur og landskab, feriehusområdet og feriehuset og oplevelsen.

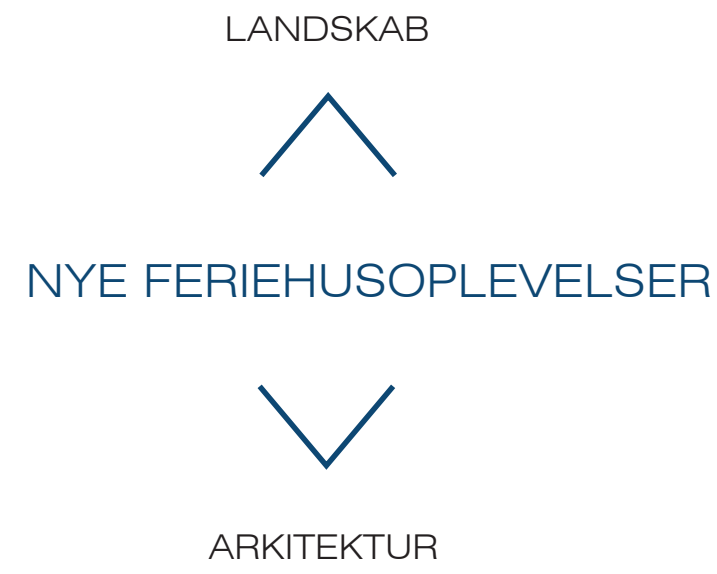

* en eksplorativ rejse langs den Nordjyske kant og udvælgelsen af 9 nedslag

De ovenstående landskabstyper er alle tilstede langs den nordjyske kant og prøver i nogle overordnede beskrivelser at give et billede af, hvilke landskaber, der er til stede langs kanten. De fortæller altså noget om, hvilke typer der er, men de beskriver i ikke den specifikke unikke natur med de særegenheder den har i en given lokalitet, der er til stede langs kanten. Derfor tog vi ud og kiggede nærmere på landskabet for at finde nogle lokaliteter som vi kunne kigge lidt nærmere på og som kunne danne grundlag for at udvikle nogle koncepter for fremtidens feriehus. Dette har resulteret i fundet af 9 steder som synes interessante i forhold til deres landskab og som synes interessante i forbindelse med at udvikle nye feriehustypologier. Derfor undersøges de 9 nedslag først og fremmest ud fra deres landskabelige potentiale og dernæst for andre iøjnefaldende potentialer, som dog kan variere fra sted til sted.
Dette er således en eksplorativ del, hvor vi prøver at udforske den Nordjyske kant igennem 9 nedslag både i form af landskabelige registreringer og forslagsstillende scenarieudvikling for de 9 lokaliteter. Det er målet, at ud fra en analyse af de 9 nedslag finder en lang række potentialer som man kan bygge videre på og bruge i skabelsen af nye feriehuskoncepter.

De 9 nedslag er fundet på flere ture langs den nordjyske kant. Her har vi intuitivt kørt langs kysten og gjort stop på steder som vi fra bilen synes var interessante. Dog har der i projektet været to givne lokaliteter fra starten som er Hals og Blokhus, hvor vi vidste at her skulle vi finde nogle steder som kunne indgå i designdelen. De steder vi har valgt er derfor vores valg ud af mange flere mulige, men på disse 9 steder ser vi et potentiale og en mulighed for at arbejde med fremtidens feriehus.
Ved hvert nedslag laves der en analyse af de landskabelige, arkitektoniske og programmatiske strukturer, samt de bindinger/modstande i form af love, regler, beskyttelseslinier mm der måtte være de enkelte steder. Denne kortlægning har fundet sted i efteråret 2010 og er sket gennem billeder, skitser og noter.

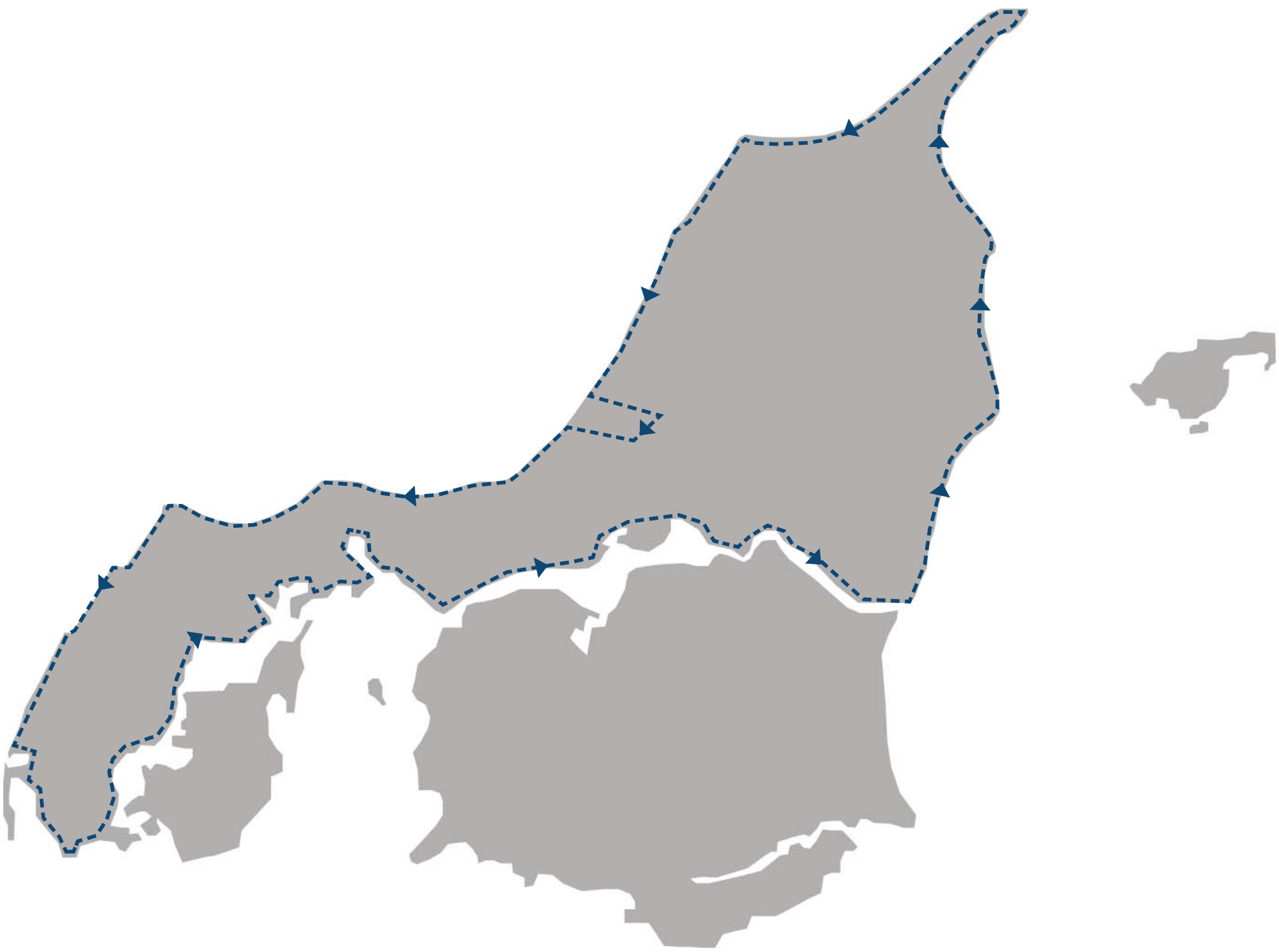

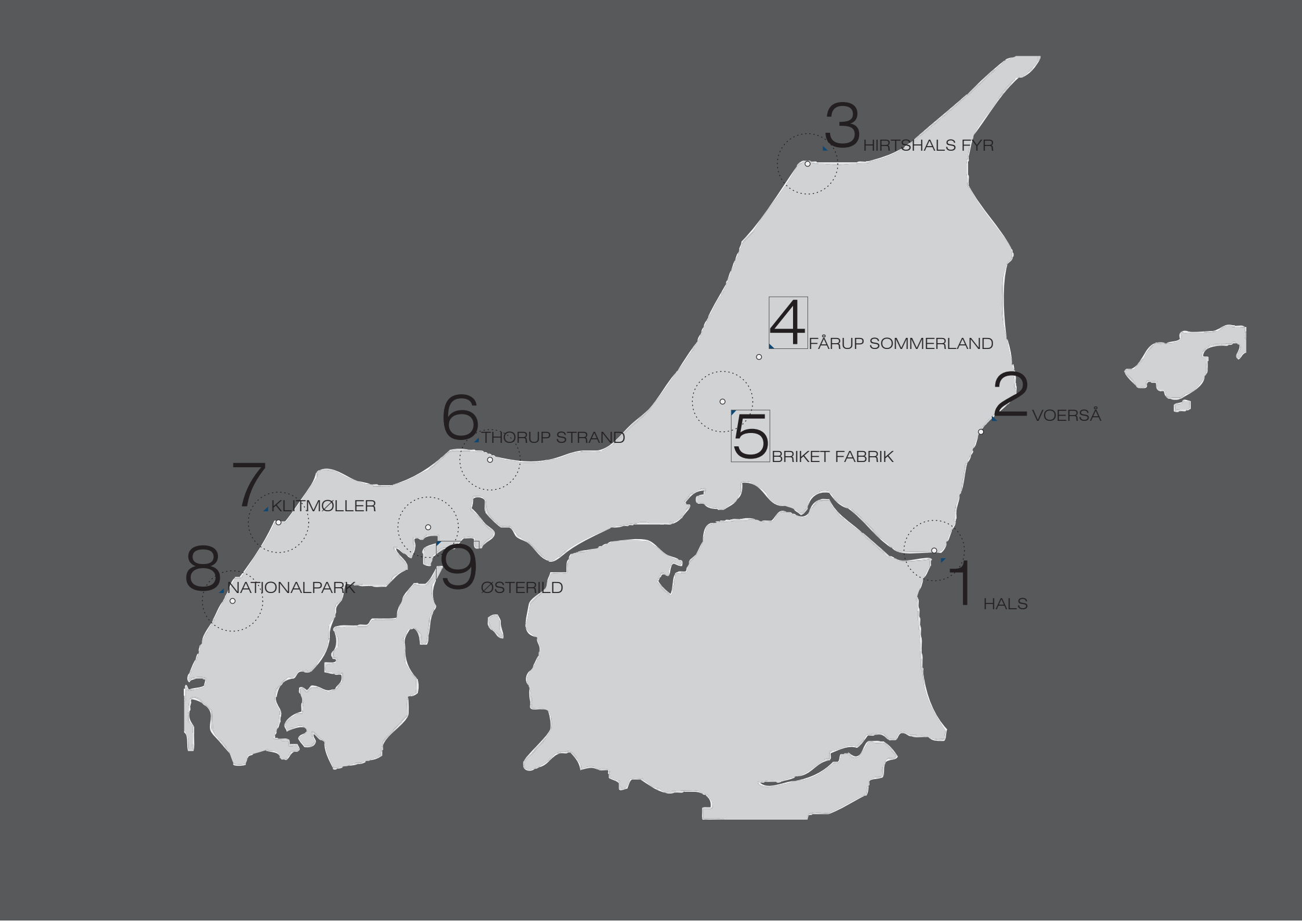

IDEKATALOG

AFSNIT V

De 9 nedslag hvorom det analytiske og designkonceptuelle i dette afsnit vil fokusere på er: Hals Havn, Voer Å, Hirtshals Fyr, Fårup Sommerland, Kaas Briket fabrik, Thorup Strand, Klitmøller, Nationalpark Thy og Østerild.

Disse 9 steder er blevet fundet interessante at arbejde med som steder, hvor vi har kunnet udvikle ideer til hvorledes fremtidens feriehus ser ud. De har alle et unikt og karakteristik landskab, som i det ovenstående billede kort bliver beskrevet gennem nogle nøgleord.

1 Vand, by, havn

2 Skov og vand

3 Skrænter, bunkere, udsigt

4 Fun, sommer og iscenesatte landskaber

5 Genopretning og mosefortællinger

6 Fisk, vand, strand

7 Vind, vand og surfing

8 Natur 24-7

9 Vind og vindmøller

Hals ligger ud til Limfjorden lige inden fjordmundingen ud til Kattegat. Hals havn er et rigtigt havnelandskab, hvor vand og by mødes og her er en række havnerelaterede programmer, der finder sted i og ved vandet. Havnen er et vitalt element i byen og Hals Havn er på mange måder porten til Limfjorden, hvor mange skibe sejler forbi.

Af havnerelaterede programmer kan det nævnes at der stadig er en smule erhvervsfiskeri tilbage på havnen; der er et mindre skibsværft og endelig så er der færgeoverfart mellem Hals og Egense på tværs af Limfjorden. Derudover så står der også mange fritidsfiskere på molen og fisker med fiskestang. Men havnen i Hals er også et leisurelandskab med restauranter, kiosk og butikker. Denne sammensmeltning af havnelandskab og leisurelandskab gør Hals Havn til et yndet mål for turisterne i området. Havnen har en dragende karakter som et sted, hvor der sker aktiviteter, der er interessante at betragte og færdes i.

Havnen kan siges at være delt op i tre hvor områder tættest på fjordudmundingen er en lystbådehavn. Dette område har en maritim karakter med bådebroer og små huse. Området i midten er erhvervshavnen, hvor der også er en samling gamle fiskerhuse der bruges af lokale fiskere til at opbevarer fiskergrej og som er et mødested for de lokale. Her er der en rustik og rå havnestemning med letlæselig grafik og en del værfts- og fiskerelateret materiale. Endelig mod vest er der leisurehavnen med restauranterne og de maritime huse og hvor også færgen til Egense holder til.

Området omkring havnen er karakteriseret ved flade strandenge, hvor man tydeligt ser forskellene i høj- og lavvande.

I ryggen af havnen ligger byen som rummer et fint og velfungerende lokalsamfund, med et mindre center med butikker og torveaktiviteter om sommeren. Lige bagved havnen er kulturmindet Skansen som er et voldanlæg som skulle sikre Aalborg og indsejlingen til Limfjorden og som i dag rummer Hals Museum. Byen er meget bevidste om ikke at være en turistkulisse, men være en by hvor hverdagslivet leves hele året rundt og turistudviklingen skal ske på en afbalanceret måde (Aalborg Kommune, Kommuneplan, rammedelen). Men netop det faktum at Hals er et levende lokalsamfund med et autentiske by- og havnemiljø er også byens styrke i forbindelse med turisme, hvor dette er et aktiv i sig selv.
Der er en række bindinger i områder; bl.a. er området øst for havnen et ef-fuglebeskyttelsesområde og her er standengen defineret som en beskyttet naturtype. Hele kyststrækningen er underlagt strandbeskyttelseszonen og endelig er hele havneområdet betegnet et værdifuldt havnemiljø.

De potentialer der umiddelbart kommer frem i og omkring Hals havn er nærheden og kontakten til vandet og muligheden for at arbejde med vand og bebyggelse både ved, på, over og under vand.

1 HALS HAVN
*vand, havn, by

\+ horisontalitet - den flade strandeng og Limfjordens lave vande

små hyggelig fiskerhuse

\+ kendetegn - form og farve

\+ historie

\+

\+ feriehuse, kontrolleret? turisme

\+ let læselig grafik

\+ råt

\+ indgangen til fjorden

\+ det martime liv

HALS

*husbåde i hals

INTIM FISKEFERIE PÅ LIMFJORDEN

Konceptet “Husbåde i Hals” forsøger at skabe en ny autentisk oplevelse af Hals, med relation til den eksisterende fiskerhustypologi samt det martime liv fra lystbådhavnen.
Husbåden skaber en intim oplevelse i tæt kontakt med vandet, både over og under vandet og udnytter beliggenheden med fjordens stille bølgegang.
De små husbådsenheder er tiltænkt at være mobile enheder der kunne udvides til at ligge langs hele fjorden.
Husbådende placeres på vandet vest for havnen således at vi undgår ef-fuglebeskyttelsesområdet og de fredede strandenge.

KONCEPT

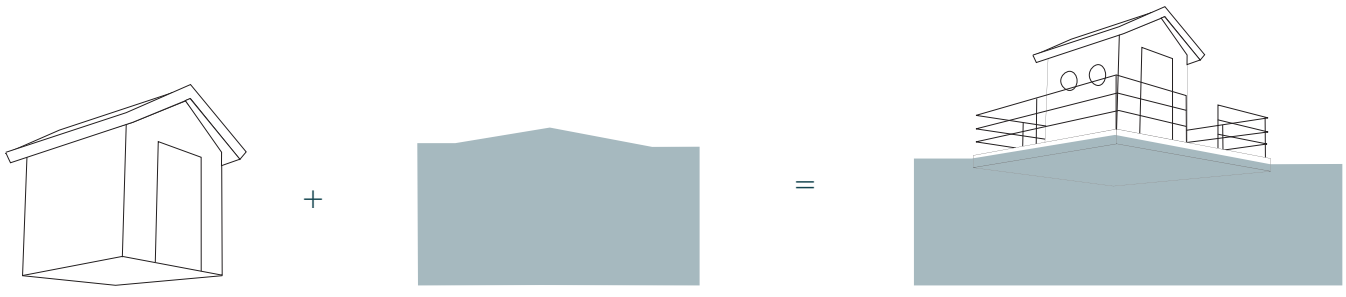

OVER OG UNDER VAND

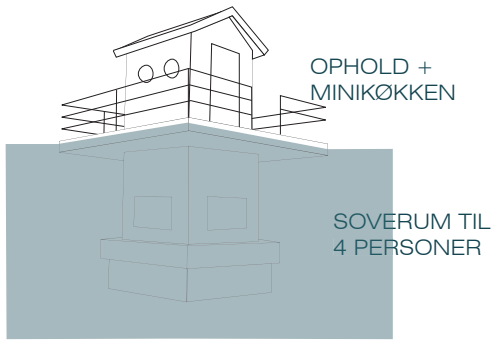

MOBILE FERIEBOLIGER

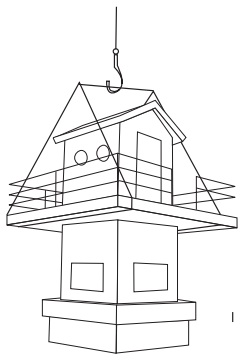

ANDRE OMRÅDER

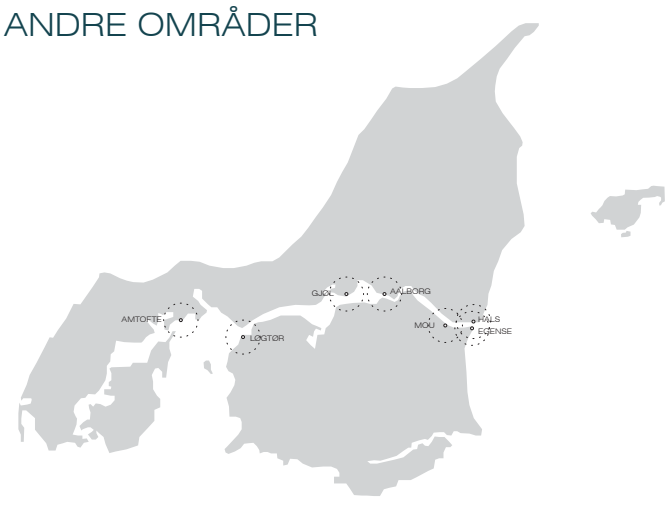

\+ feriehuse på og under vandet er et koncept der nemt kunne applikeres til andre steder på Limfjorden

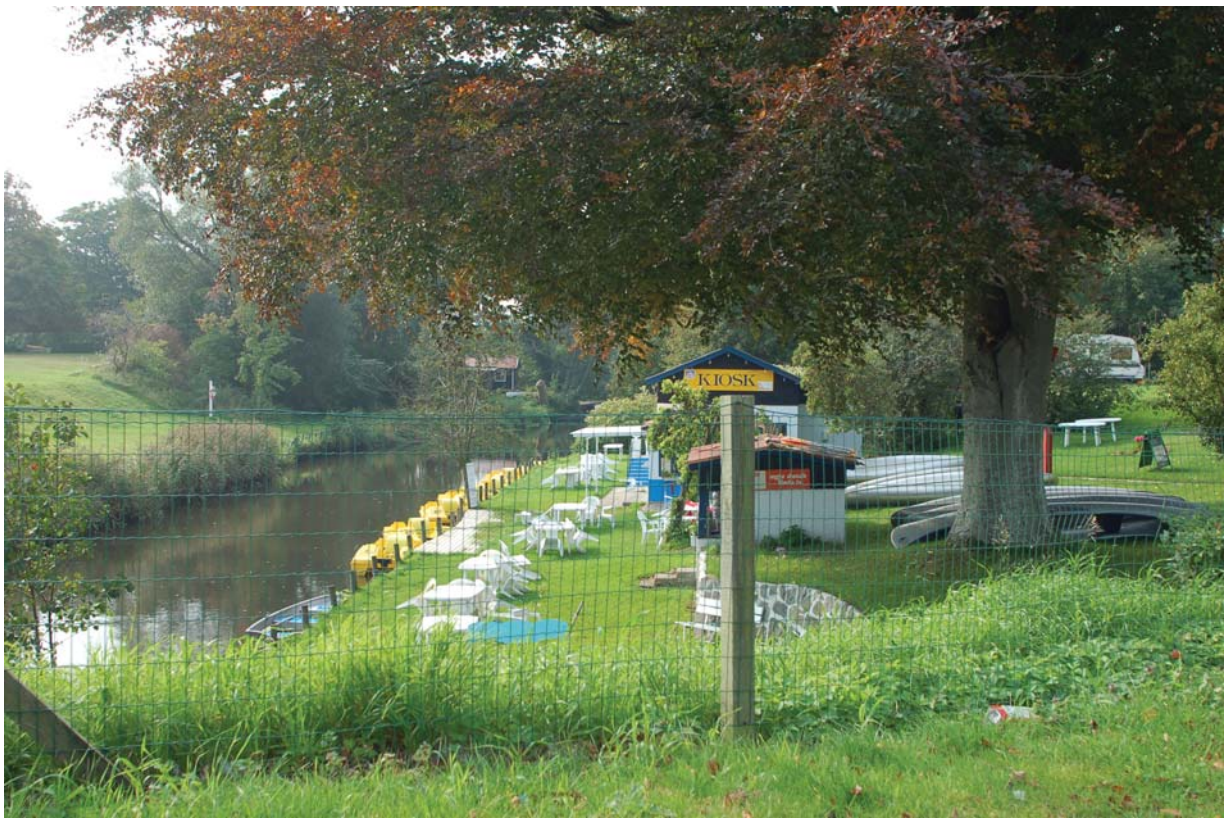

kano og kajak udlejning

+ private fiskerhuse

+ Indgang mellem hav og å

2

VOER Å & RUGTVED SKOV

*skov og vand - kanoferie med overnatning i trætoppene

Voer å har sit udspring i Voerså havn, hvor den er strømlinet til en kanal og ført ud i havet således at det er muligt for både at komme ud i havet i det ellers lavvandede kyst område. Derefter snor åen sig ind gennem Voerså og videre ind i landet og løber bl.a. igennem Rugtved skov. Denne del af åforløbet bliver populært kaldet "Vendsyssels Amazone", da grenene fra træerne hænger over og danner tunneller (Frederikshavn 2010). Her mødes skov og vand og smelter sammen til en unik naturoplevelse. Denne tur igennem Rugtved skov er muligt at tilbagelægge i kano som kan lejes bl.a. Voerså. Udover vandaktiviterer som kano og kajak er Voer å også kendt for sine gode fiskeforhold hvor man bl.a. kan fange havørreder og bækørreder og man kan således kombinere en kanotur med en fisketur. Endelig så er der et rigt fugleliv med bl.a. Stensnæs Reservatet.

Der er således en meget unik natur og der synes mange muligheder for at kombinere kanoturen med en eller flere overnatninger i naturen ved at tænke overnatning i forbindelse med en tur ned af Voer å. Dog er åen og skoven sikkert underlagt forskellige bindinger såsom åbeskyttelseszoner og skovbyggelinien og det at bygge i disse områder synes ikke mulige. Derfor kunne man arbejde med at udvikle tilsvarende landskab på kanten af skoven og ned til åen, hvor der i dag er marker eller andet.

+ Lystbådhavn - fælleshus

+ Voer Ås udløb i havet

VENDSYSSELS AMAZONAS

"Kanoferie med overnatning i trætoppene"-konceptet bygger videre på den allerede eksisterende turismeform, kanotur, hvor grundideen bag kanoturen er at opleve naturen på nærmeste hold. Med konceptet forsøges det at forstærke oplevelsen langs åen og iscenesætte den eksotiske natur ved hjælp af arkitekturen, der udformes med inspiration fra Baum Raum i Tyskland. Konceptet forsøger at sammensmelte grænserne mellem natur og arkitektur, så brugeren bor i et med naturen. Det etableres således huse i trætoppene der giver oplevelsen af at bo i et træ.

KONCEPT

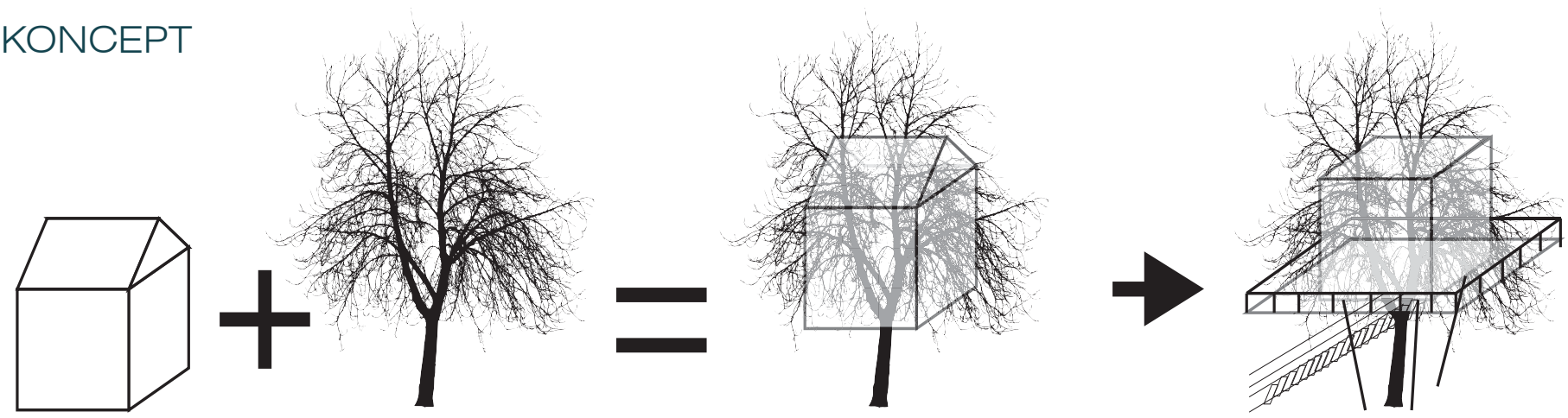

\+ bolig plus træ giver en bebyggelse mellem trætoppene, hvilket giver en unik feriehus oplevelse mellem træekronerne

3 HIRTSHALS FYR *udsigt, bunker og klitlandskab - bunkerhusene

Hirtshals fyr lyste for første gang 1. januar 1863 og er stadig i drift. Fyret ligger syd for Hirtshals by på en 27 meter høj bakke og knejser rank mod kysten i et barsk og unikt landskab. Fyret er 35 meter højt og fra fyrets top har man har en storslået udsigt ud over havet, kysten og landet.

Området som fyret et placeret i er karakteriseret ved de stejle skrænter der adskiller strand og fyr. Derudover er det et kuperet klit- og hedelandskabet der er de dominerende landskabstræk. Havet og vesten vinden former området og havet æder sig bl.a. ind i kysten.

Området omkring fyret er fyldt med historie, hvor store dele af området er dækket med bunkere fra anden verdens krig. Der er i alt 70 bunkere, hvoraf 54 er udgravet og derudover er der 3,5 km løbegrave. Dette velbevarede anlæg er i dag bunkermueseum og drives af Vendsyssel Historiske Museum (Hirtshals Fyr 2010). Bunkerne og løbegangene bidrager med unikke rumligheder og udformning af landskabet som giver området sit helt egne særpræg. Her er der lukkede forløb i ly for vinden kombineret med storslåede udsigter og vind i ansigtet. Set fra fyret danner bunkeranlægget sin helt egen struktur som kunne være yderst interessant at udnytte i forbindelse med udarbejdelsen af nye feriehuse. Selve området er dog fredet og underlagt kystnærhedszone og det ville være utænkeligt at bygge her. Derimod er området lige bag ved fyret og bunkeranlægget ikke underlagt nævneværdige restriktioner. Dette område er også et klitlandskab med svagt kuperet terræn og dette område kunne være et interessant mellemland der kunne udnyttes til eksklusive feriehuse.

+ bunkeranlæggets indflydelse på landskabet

+ løbegangene og deres rå og bastante udseende

+ den storslåede udsigt og de stejle skrænter

+ fyret der knejser i landskabet

RUSTIK, RÅT, OPLEV NATUREN I LUKSUS

Konceptet “bunkerhusene” tager udgangspunkt i det nærliggende bunkerområde ved Hirtshals. Bunkerlandskabet er kendetegnet ved dets små snørklede stier der bevæger sig op og ned alt efter bunkerens lidt sporadiske beliggenhed, samt det bakkede terræn og det lukkede rum overfor det åbne med udsøgt udsigt ud over vandet. Dette er forsøgt videreført i den overordnede planlægning af det nye bunkerhusområde for at gøre op med den traditionelle antennestruktur i nuværende sommerhusområder.

Det eksisterende hedelandskab underlægges en omstrukturering hvor der dannes et mere bakket terræn med snoede veje der mimer den struktur man ser fra fyret når man kigger ned på bunkeranlægget. Her får alle huse en unik beliggenhed i et kupperet terræn. Selve bebyggelsen ligger sig ind i bakken og med inspiration fra bunkertyplogiens massiver og dens historie, udspringer en ny sommerhustyplogi der mixer det lukkede og det åbne og de luksusiøse kvaliteter fra et moderne sommerhus med den stemnings betonede oplevelse fra bunkeren.

KONCEPT

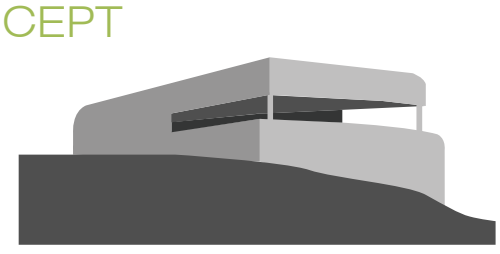

BUNKER

+

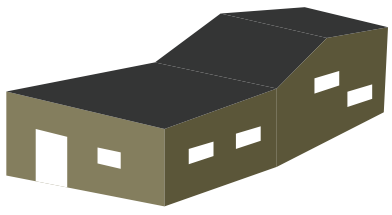

SOMMERHUS

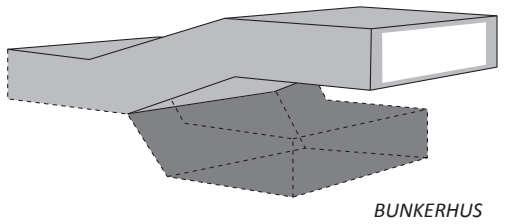

BUNKERHUS

TYPOLIGER

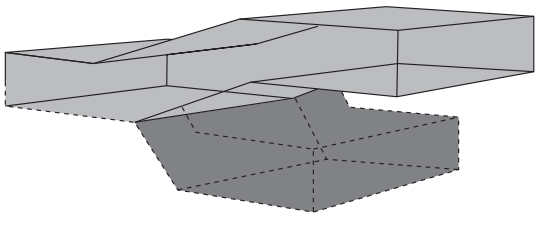

TYPOLOGI I

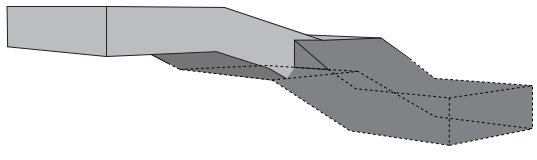

TYPOLOGI II

SNIT NUVÆRENDE TOPOLOGI

SNIT NYT OMRÅDE

+ Konceptet med sammensmeltning af landskab, bunker og feriehuset giver en helt ny fereiehustypologi, der lægger sig i landskabet og som har en både åben og lukket karakter

4 FÅRUP SOMMERLAND
*fun, sommer og iscenesatte landskaber

Fårup sommerland er et slaraffenland for børn og barnlige sjæle - det ultimative leisure landskab med alle tænkelige forlystelser fra vandland til rutsjebaner. Det er et sted med mange aktiviteter og et sted hvor man bruger kroppen. Sommerlandets logo spiller på, at Fårup er et sommerland helt ude i skoven og det er netop denne sammensmeltning mellem fun og skov, der er konceptet bag Fårup – hvor forlystelserne er bygget ind i landskabelige omgivelser. Men disse landskabelige omgivelser er ikke ”originale landskaber”, men de er ligeså konstruerer som alle forlystelserne. Sommerlandet er således opbygget fra en bar mark til en skov af forlystelser i ordets bogstaveligste forstand.

Fårup ligger inde i landet øst for Hune og der er ingen restriktion eller regler der umiddelbart skal overholdes da det er langt væk fra strand og skov. Derudover så indikere selve sommerlandet, som er den her artificielle størrelse, at alt kan lade sig gøre og dette leisurelandskabs potentiale er, at det er en landskabstype, hvor man kan udfordre den gængse opfattelse af, hvad der kan lade sig gøre.

Den nyeste plan fra Fårups side er at udvide konceptet med overnatningsmuligheder i form af hytter og hotel. Her ønsker de at opføre et hotel med makimalt 500 sengepladser og dette fordelt mellem hotel og feriehytter. Til dette ønsker de at lave en stor hovedbygning med legehal, restauranter mm. I det forslag som der allerede er udarbejdet lokalplan for etablerer de ligeledes et rekreativt havneområde som kan ske ved at udvide en allerede anlagt sø. Dette tager vi fat i og kommer med et nyt bud på, hvor den man bor helt ude i skoven i tråd med resten af sommerlandet og prøve at lave et anderledes ressort.

FERIE HELT UDE I SKOVEN:

50 HYTTER

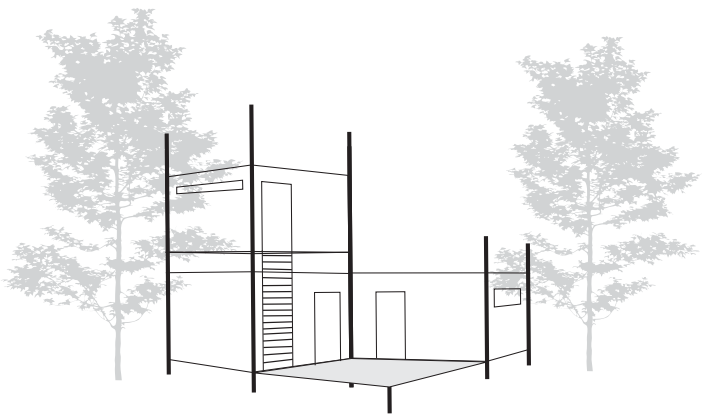

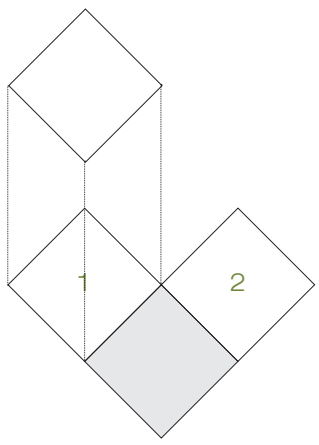

1. Etage 10m²:
Børneværelse med 3 sovepladser
- 1 Køjeseng + 1 alm. seng

Grundplan 20m²:
1: Soveværelse med dobbeltseng
2: Badeværelse med brus, toilet og håndvask

FERIE HELT UDE I KLITTEN:

30 HYTTER

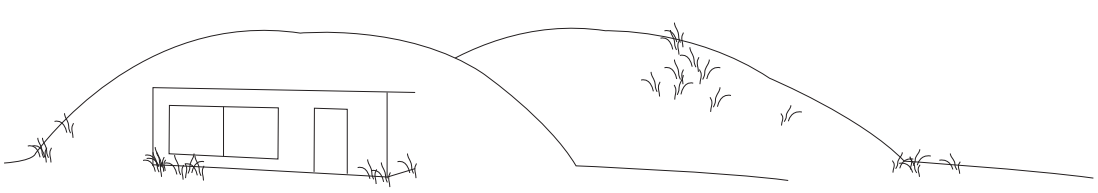

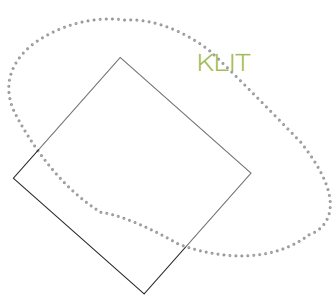

Grundplan 30m²:
Soveværelse + børneværelse + badeværelse

FERIE HELT UDE PÅ SØEN:

20 HYTTER

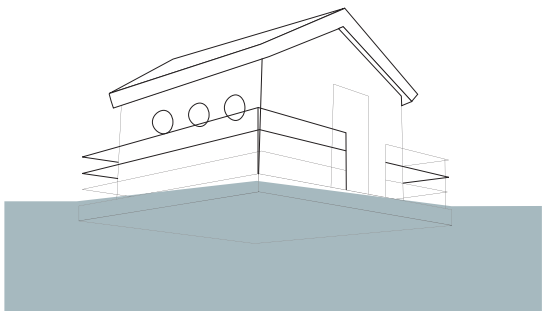

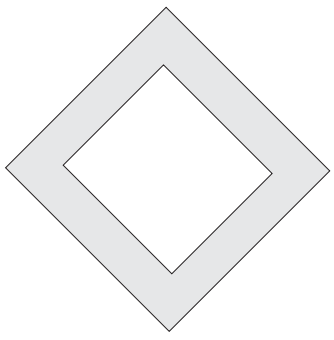

Grundplan 30m²:
Soveværelse + børneværelse + badeværelse

NATUREN ER I FOKUS I FÅRUP:

Det skal også være en oplevelse at bo i Fårup Sommerland. Konceptet består af tre ferieboligtypologier, der tager naturlig inspiration i landskabet:

FERIE HELT UDE I SKOVEN

FERIE HELT UDE PÅ SØEN

FERIE HELT UDE I KLITTEN

Den overordnede planlægning af området bygger på leg og videreførsel af Fårup Sommerlands værdier om at sætte børnene i fokus. De tre områder er kendetegnet ved hver deres typologi, og forbindes af en "junglesti" der snor sig imellem de tre landskaber på tværs.

5 KAAS BRIKET FABRIK *genopretning og mosefortællinger - bo i mosen

Mellem moseby og Rødhus ligger Kaas Briket fabrik Lundergårds mose. Briket fabrikken har været lukket siden 1966 og ligger som en ruin på en lille bakke omgivet af den flade mose. Briket fabrikken fremstillede som navnet siger briketter lavet af hårdt presset tørv fra mosen.
Det er moselandskabet omkring Briket fabrikken der i denne sammenhæng synes yderst interessant. Mosen er en højmose og i forbindelse med briket fremstillingen afgravet for tørv og størstedelen af mosen er opdyrket. Der er dog stadig enkelte områder hvor mosen er intakt og her er mosen både tilgroet med piletræer og buske og åbne moseområder med blåtop og dværgbuske (Naturstyrelsen 2011).

Området er fyldt med historier og fortællinger både om mosens oprindelse og om briket produktionen. Derudover så er der noget fascinerende over de flade ugennemtrængelige mose områder. Det er dette udgangspunkt samt den umiddelbare nærhed til Rødhus og Blokhus der tages i dette projekt hvor det findes interessant hvorledes at arbejde med mosen som sted for naturgenopretning og design af feriehuse.

Et generelt problem når der skal placeres nye feriehusområder er kystliniens udbud, hvor det ikke er muligt at bygget nyt pg.a bl.a. kystbeskyttelseszonen. Derfor er det nødvendigt at finde nye potentielle områder længere inde i landet, der indeholder anderledes men attraktive tilbud til feriehusejeren.

Konceptet “moseområdet” er et forsøg på at skabe et sommerhusområde, der bryder med den traditionelle antennestruktur. Ved at placere de enkelte huse i en tilfældig punktstruktur i landskabet dannes en interessant bebyggelsesstruktur der kan smelte sammen med landskabet. Atmosfæren i moselandskabet udtrykker stilhed og ro, og giver brugeren et afbræk fra hverdagen. Stinettet rundt i området med tilhørende udkigstårne, giver brugeren mulighed for at gå på opdagelse i det specielle landskab.

6 THORUP STRAND
*fisk, vand, strand - kystfiskerhusene

Thorup Strand er et lille kystfiskerleje i den vestlige del af Jammerbugt Kommune. Dette lille fiskerleje ligger ud til Jammerbugten placeret på en nordvendt kyst. I 2009 havde landsbyen 149 indbygere, samt et større antal besøgende i områdets mange sommerhuse (Jammerbugt Kommune 2010). Thorup Strand er et aktivt fiskersamfund og er Nordeuropas største kystfiskerleje (Northseatrail 2010) med en flåde på 20-25 kuttere og omkring 40 ansatte i kystfiskeriet (Fjerritslev 2010). På grund af de naturlige forhold der er på dette sted fungere kysten her som en naturhavn, hvor bådene bliver trukket op på stranden, hvor fiskene pakkes og sendes af sted. Det er derfor et produktionslandskab hvor naturen bliver ressource. Udover at være en ressource så er naturen også unik med store naturkræfter.

Det lille fiskerleje er omgivet af smukke omgivelser, med hav, strand, klitter og skov. Thorup strand er placeret i bugten mellem de to markante landskabstræk Bulbjerg og Svinkløv som er to kalkstensknuder (Northseatrail 2010). Naturen og naturens kræfter har haft og har en afgørende indvirkning på fiskelejet med bl.a. sandflugten i 1800-tallet, som blev standset ved at staten i slutningen af 1800-tallet tilplantede store områder omkring Thorup Strand og i dag ligger der en stor plantage lige umiddelbart bag fiskerlejet. Selve fiskelejet er præget af den karkateristiske vestenvind og det er et barsk klitlandskab med klitter beplantet med marehalm, der er det karakteristiske.

Vest for fiskelejet midt i klitterne ligger en lille bygning med en kystudstilling som er en udstilling om, hvad man kan finde på stranden, i klitterne og ikke mindst i Vesterhavet som er lavet i forbindelse med oprettelsen af et naturcenter inde i Fjerritslev. Her kunne man evt. få dispensation for strandbeskyttelseslinien og kystbeskyttelseszonen da der allerede er bygget her. Derudover kunne man arbejde med midlertidige strukturer.

Det er i hvert fald et unikt landskab hvor man kan fokusere på fisk og fisketurer (hvor der allerede er en kutter i dag som tager turister med på fisketur), men også fokusere på at naturen har nogle ressourcer der kan udnyttes

KONCEPT

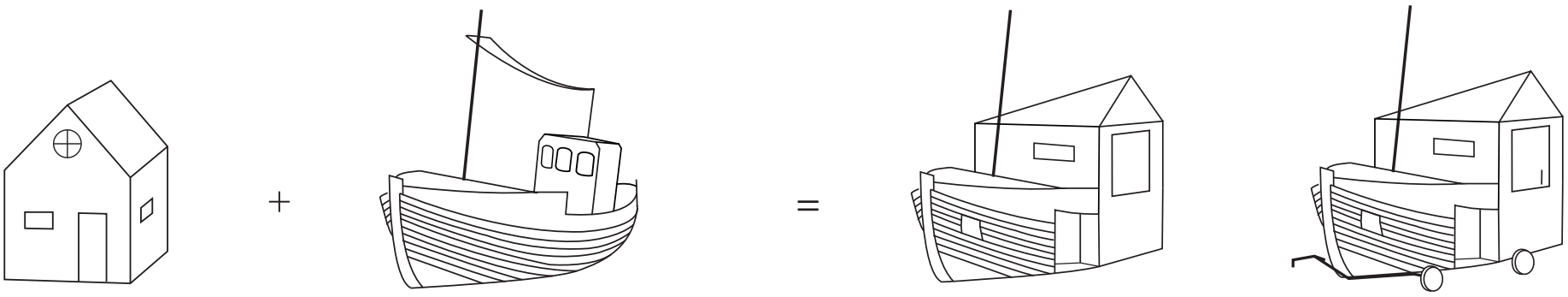

MOBILT

TYPOLOGIER

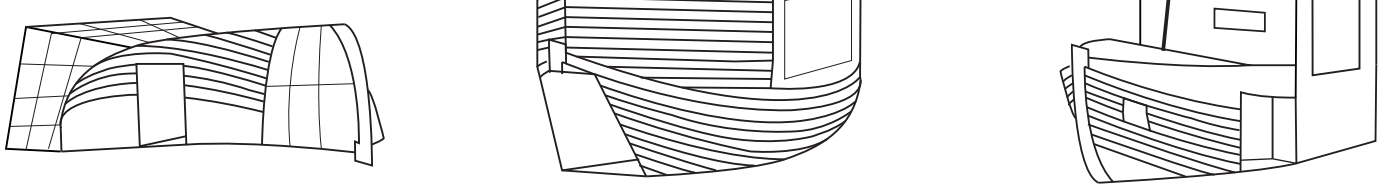

TYPOLOGI I *TYPOLOGI II* *TYPOLOGI III*

NOTER:
Midlertidig struktur på stranden med reference til bådene. Supplement til kystfiskeriet.
Drift gennem hotel / center i samarbejde med bondemanden.

EN AUTENTISK OPLEVELSE AF KYSTFISKERIET

"Kystfiskerhusene" er beliggende ved Thorup Strand, hvis kendetegn er kystfiskerkutterne, der samtidig udgør det primære erhverv i området. Som en klar reference er der skabt hybride typologier mellem sommerhuset og fiskekutteren, i et forsøg på at udbygge og bevare historien omkring kysterfiskeriet. Husene er tiltænkt som mobile enheder der i sommerperioden danner midlerdige struktur langs stranden, og i vinterperioden trækkes tilbage til baglandet.

7 KLITMØLLER *Vind, vand og surfing - container living

Klitmøller en et lille fiskerleje ud til vesterhavet, hvor der tidligere blev fisket direkte fra stranden. I dag er fiskeriet dødt og stedet har fået en hel ny identitet som Nordeuropas bedste surf sted – Cold Hawaii (det er ligesom Hawaii bare koldere). Kyststrækningen har nogle fremragende vind og strøm forhold der gør området ideelt til windsurfing og i 2010 blev der afholdt world cup i Klitmøller.

Byen er formet efter vestenvinden og er karakteriseret ved at være et barskt landskab, hvor man mærker naturens kræfter. Det er sandstranden og de marhalms beklædte klitter der omgiver byen – hvor husene ligger i den golde jord og byen går helt ned til stranden der hvor det gamle fiskerleje var. Det er også her at surferne holder til med alt deres udstyr.

Surferen kommer lang vejs fra og kommer til byen med meget udstyr og bliver gerne flere dage, mens bølgerne er gode. Dette giver udfordringer i forhold til ophold og vi afprøver i dette koncept hvorledes vi kan bygge simple boliger til den aktive turist der gerne vil bo i pagt med naturen.

ET MIDLERTIDIGT OG FLEXIBELT SURFER MILJØ

Container living er tilpasset surferens beskedne behov og danner ramme om stemningen fra det rå og vilde surfermiljø. Konceptet er bygget op omrking 40 fods containere, der kan flyttes alt efter behovet for den enkelte surfer. Det flexible design giver mulighed for en omskiftelighed henover året, og skaber en dynamik og foranderlig alt efter hvor mange brugere der benytter sig af boligformen. Container living forsøger at løse problemerne med parkeringssovepladser, ved at skabe et alternativ i form sin nye boligform.

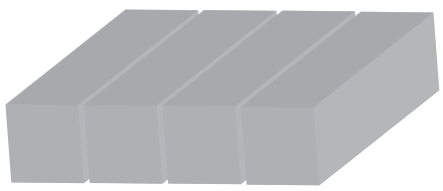

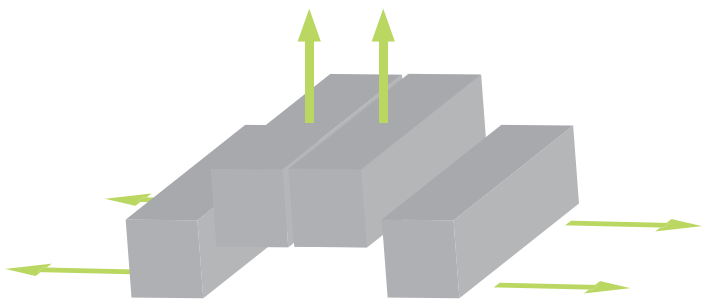

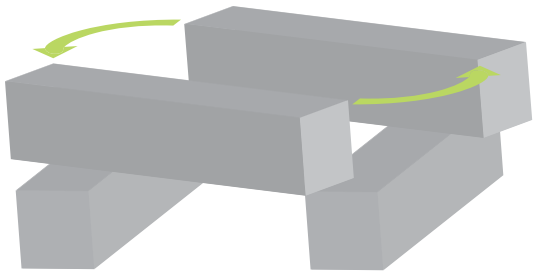

KONCEPT

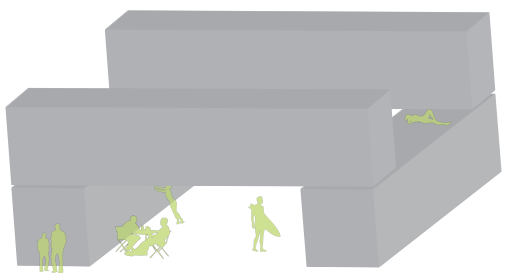

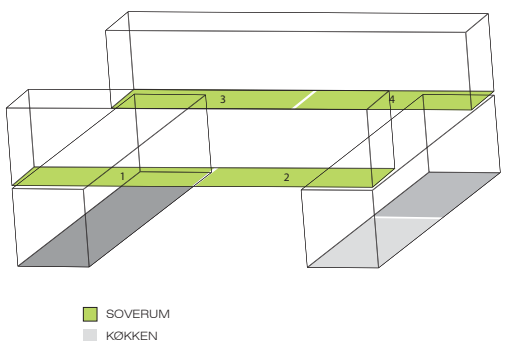

8 THY NATIONALPARK
*natur 24-7 - vandreferie i Thy Nationalpark

Thy Nationalpark strækker sig i et bælte langs vestkysten fra Hanstholm i nord til Agger Tange i syd og har et areal på 244 km2. I parken er der et mangfoldigt landskab med mange forskellige naturtyper; kyst, klit, hede, vådområder, søer, kystskrænter, klitplantager. Derudover er der en lang række seværdigheder såsom Lodbjerg Fyr, Agger Tange, Stenbjerg Landingsplans og mange flere. National parken kalder sig Danmarks største vildmark og det er storslåede naturoplevelser med de karakteristiske naturtyper, vesten vindens indflydelse og et mangfoldigt dyre- og planteliv der er i vente ved et besøg i nationalparken.

Det er naturen der er i fokus og der er et utal af muligheder for at udfolde friluftslivet. Der er vandre- og cykelstier, der er bålpladser og primitive overnatningssteder, der er aktivitets muligheder såsom skovlegepladser og fiske- og bademuligheder og der er muligheder for at opleve dyre- og fuglelivet i fugle- og udsigtstårne. Det er dog synes at mangle er muligheder for at overnatte i tæt relation til naturen.

TRECKING I NATIONALPARKEN - UNIK NATUR

Konceptet vandreferie i Thy nationalpark forsøger at iscenesætte naturen gennem ruter i landskabet der forbinder udvalgte stop og skaber overnatningsmuligheder i forbindelse med parken. Disse overnatningsmuligheder har al moderne komfort og lægger sig på kanten af nationalparken således at man ikke skader naturen, men samtidig giver tilgængelige overnatningsformer for naturturisten. Arkitekturen forsøger at adoptere naturen billede og tænkes som transparente strukturer i landskabet.

9 ØSTERILD

*vind og vindmøller - overnatning i 50 meters højde

Miljøministeriet har besluttet at verdens største industrielle testcenter for hav-vindmøller placeres i Østerild Klitplantage. Dette betyder at store dele af dette skovlandskab fældes og et 30 kvadratkilometer stort areal bestående af skov, klithede, vådområder og eng inddrages til industrianlægget (nationl testcenter 2010).

I dette fremtidige produktionslandskab bliver der opført havvindmøller med en højde på 250 meter på en 6 km lang nord-syd orienteret strækning. Disse vindmøller kan ses i en radius af 55 km.

I dag er området et meget naturskønt område med barsk natur og storslåede vidder. Dette ændrer sig delvist når vindmøllerne kommer, men i dette projekt tager vi opførelsen af vindmøller med som et designparameter og arbejder med et koncept, hvor vi udnytter opførelsen af vindmøller til også at opfører ferieboliger i 50 meters højde.

EN UNIK OPLEVELSE AF KONTRASTER

Konceptet “Overnatning i 80m højde” tager udgangspunkt i idéen om en vindmøllepark, og forsøger at udnytte potentialerne fra parken. Det kontrastfulde landskab, bestående af det menneskabte vertikale produktionslandskab og det horisontale uberørte naturlandskab, ses som et potentiale, og det forsøges derfor at styrke denne kontrast yderligere.
Arkitekturen tager udgangspunkt i det vertikale formsprog og udnytter udsigten fra 80 m højde ved at skabe mindre rum til overnatning samt kortere ophold. Ved at tilføje nye vindmøllestrukture, skabes en skov af mekaniske træer der tårner op i landskabet.

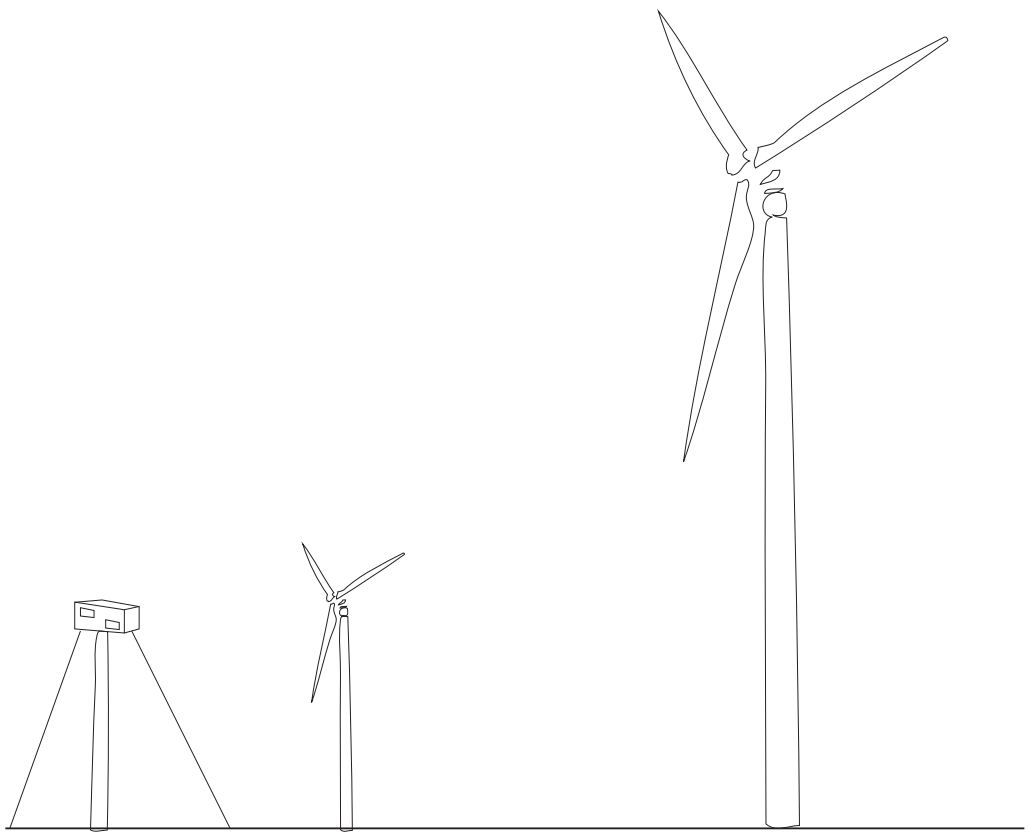

KONKLUSION

AFSNIT VI

Denne delrapport prøver at sætte fokus på hvilke aspekter det er vigtigt at inddrage når vi beskæftiger os med fremtidens feriehus og feriehusområde. Dette er gjort gennem en analyse af relevante aspekter og igennem udarbejdelsen af 9 hurtige koncepter for fremtidens feriehus.

Som denne delrapport viser, har der i dette forskningsprojekt været et behov for at afprøve forskellige designmæssige koncepter som kan danne grundlag for den videre diskussion af, hvad fremtidens nordjyske feriehus er. Dermed bliver udforskningen af feriehuset gjort gennem princippet om "forskning ved design" (research by design), hvor det at designe nye koncepter giver os viden om hvorledes fremtidens feriehus skal se ud. Derudover giver denne metode os mulighed for at afprøve nogle af alle de ideer og forslag som er kommet op i processen og afprøve om de kan bruges til noget. I denne proces har bindingerne været få og næste skridt er således at sættes disse koncepter op mod de regler og regulativer der er for bygning af feriehuse langs den nordjyske kant. Yderligere så er næste skridt at gå mere i dybden med udvalgte koncepter for områderne i og omkring Blokhus og Hals og her udarbejde mere konkrete bebyggelseskoncepter.

En af delrapportens vigtigste konklusioner er vigtigheden af at tænke stedsspecifikt i udarbejdelsen af fremtidige feriehuse. Det stedsspecifikke ses som afgørende for en unik feriehusoplevelse, hvor det synes vigtigt at forankre de nye koncepter i givne lokaliteter. Målet med projektet er ikke at skabe en ny generisk type feriehus/feriehusområde, men at skabe stedsspecifikke koncepter, der tager fat i de potentialer, der findes i det nordjyske ferielandskab og derved gør det til en særlig oplevelse at feriere i Nordjylland. Her har landskabet en vigtig plads, hvor samspillet mellem landskabet og bebyggelsen synes at have stor vigtigthed.

REFERENCER

REFERENCER
*litteraturliste

A

Ateljevic, Jovo og LI, Lan 2009. Tourism Entrepreneurship – Concepts and Issues. In Ateljevic, Jovo og Page, Stephen J. (ed) 2009. Tourism and Entrepreneurship – International Perspectives. Amsterdam, Elsevier, 9-32

C

Caspersen, Ole Hjorth og Nellemann, Vibeke (2005) Landskabskaraktermetoden – et kompendium, Arbejdsrapport Skov & Landskab nr. 20-2005 Center for Skov, Landskab og Planlægning • KVL, København, www.SL.kvl.dk.

D

Dirckinck-Holmfeld, Kim og Selmer, Finn (2006) Arkitekternes sommerhuse, København, Arkitektens Forlag

F

Flognfeldt, T. (2004). Second homes as a part of a new rural lifestyle in norway. In C. M. Hall, & D. K. Müller (Eds.), Tourism, mobility, and second homes: Between elite landscape and common ground (pp. 233-243). Clevedon: Channel View Publications.

G

Gram-Hanssen, K., & Bech-Danielsen, C. (2009). Sommerhuset - om at komme ud og væk og være sammen. Nordisk Samfundsvidenskabelig by- Og Boligforsker Konference., Paper.

H

Hausenberg ApS og Realdania (2008) Med udgangspunkt i stedet, Mulighedernes Land og det nye landdistriktsparadigme, København, tilgået ???

Hjalager, A.M. (2009). Udviklingsdynamikker i sommerhussektoren. Center for Bolig og Velfærd.

Hvattum, Mari (2010) Stedets tyranni. I Arkitekten nr.2, februar 2010, København, Arkitektens Forlag. 34-43

J

Jaakson, R. (1986). Second-home domestic tourism. Annals of Tourism Research, 13(3), 367.

Jarlöv, L. (1999). Leisure lots and summer cottages as places for people's own creative work. In D. Crouch (Ed.), Leisure/tourism geographies. practices and geographical knowledge (). London: Routledge.
Kaltenborn, B. P. (2002). Bo i naturen: Meningen med hyttelivet. Utmark, (3), 03-12-2009.

K

Kirkegaard Larsen, Jacob R., Laursen, Lea,Holst, Therkelsen, Anette (2011) Feriehusområder i Nordjylland – et landskab med oplevelsespotentiale CRU

Lange, Bente, Lindhe, Jensen og Andersson, Stig, L. (2010) rigtige sommerhuse, København, Gyldendal

L

Long, Lucy M. (ed) 2008. Culinary Tourism. University Press of Kentucky, Lexington, Kentucky
Nevald, Lars (2010). Introduktion. I Arkitekten nr.2, februar 2010, København, Arkitektens Forlag. 33

M

Miljøministeret (2010). Planloven. Online. (https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=127131#K8) [downloaded den 22/3 2010]
Müller, D. K. (2002). Reinventing the countryside: German second-home owners in southern sweden. Current Issues in Tourism, 5(5), 426-446.

N

Nørgaard, Vibe og Clausen, Finn (2004) Sommerhuse, København, Lindhardt og Ringhof

P

Page, Stephen J. and Connell, Joanna 2006. Tourism – A Modern Synthesis. Second edition, Thomson, London
Petterson, R. (1999). Foreign second home purchases. the case of northern sweden, 1990-96 (Working Paper No. 14). Umeå Universitet: Cenre for Regional Science.

R

Region Nordjylland (2011) Regional Udviklingsplan 2012 – Beskrivelse af temaet "Klima og Natur", http://www.rn.dk/NR/rdonlyres/0027429E-A530-4C8A-913C-04C8791D6B2B/0/RUP2012TemaKlimaOgNatur.pdf

Ringgaard, dan (2010) Stedssans. Århus, Aarhus Universitetsforlag

S

Skifter Andersen, H., & Vacher, M. (2009). Sommerhuse i danmark. hvem har dem og hvordan bruges de?Center for Bolig og Velfærd.
Skov og Naturstyrrelsen (1998) Seminarrapport - Den danske hede, Afholdt på Skarrildhus
21. september 1998, http://www2.sns.dk/udgivelser/2001/87-7279-316-3/helepubl.pdf

Smith, Russell Arthur 1991. Beach Resorts: A model of development evolution. In Landscape and Urban Planning, 21 (1991) Elsevier Science Publishers B.V., Amsterdam

Stenbro, Rikke og Christoffersen, Louise Kjær (2008). Stedets ånd – eller steder der ånder? Arkitektoniske arbejdsmetoder og deres mellemværende med steder. Konference artikel til Architectural Inquiries, Göteborg, downloaded fra http://tintin.arch.chalmers.se/aktuellt/PDFs/Stenbro_Stedets%20and%20eller%20steder%20der%20ander.pdf

Stynes, D. J., Zheng, J., & Stewart, S. I. (1997). Seasonal homes and natural resources: Patterns of use and impact in michigan. St. Paul, MN: US Dept of Agriculture, Forest Service, North Central Forest Experiment Station.

Svenson, S. (2004). The cottage and the city: An interpretation of the canadian second home experience. In C. M. Hall, & D. K. Müller (Eds.), Tourism, mobility, and second homes: Between elite landscape and common ground (pp. 55-74). Clevedon: Channel View Publications.

T

Tress, G. (2002). Development of second-home tourism in denmark. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 2(2), 109.
Vestby, Guri Mette (2009) Stedsutvikling I Eidfjord – sosiokulturell stedsanalyse, NIRB- rapport 2009:22– norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo

Weaver, D. & Lawton, L. (2006). Tourism Management. Milton: John Wiley & Sons Australia

W

WEBSIDER
Danmarks Naturfredningsforening (2011) http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=36

Fjerritslev (2010) http://www.fjerritslev.dk/Default.aspx?ID=60

Frederikshavn (2010) http://www.frederikshavn.dk/da/menu/Borger/park_og_vej/naturvejledning/artikler_2007/uge_30.htm)

Hirtshals Fyr (2010) http://www.hirtshalsfyr.dk/historie/historie.htm

Jammerbugt Kommune (2010) , Befolkningsprognose for Jammerbugt Kommune, Udarbejdet juni 2010, downloadet den 14/1 2011, http://www.jammerbugt.dk/Om_kommunen/Jammerbugt_i_tal_og_ord.aspx)

nationl testcenter (2010) http://www.nationalttestcenter.dk/nyheder/danish

Naturstyrelsen (2011) http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/D4ED78F6-4875-4B6E-A48E-98420D5A8D1E/0/Kap1.pdf

Northseatrail (2010) http://www.northseatrail.org/show_single_article.php?article_id=3461&lang=dk

Wikipedia – havn (2011) http://da.wikipedia.org/wiki/Havn
Wikipedia – klit (2011) http://da.wikipedia.org/wiki/Klit
Wikipedia – mose (2011) http://da.wikipedia.org/wiki/Mose

REFERENCER

*fotografier, illustrationer

s. 5 **egne billeder**

s. 6-7 eget billede

s.8 eget billede

s.10-11 eget billede

s.13 egne billeder

s. 14 egen illustration

s.15 e gen illustration på baggrund udlånt af Aalborg Kommune - copyright kortcenter.dk

s. 17 eget billede

s. 19 eget billede

s.20-21 eget billede

s.22-23 eget billede

s.26 eget billede

s.28-29 eget billede

s.33 egen illustration

s.34-35 egen illustration

s.36-37 eget billede

s.38 kort udlånt af Aalborg Kommune - copyright kort center.dk

s.39 egne illustrationer

s.40-41 egne fotos og illustartioner

s.42-43 egne fotos og illustrationer

s.44-45 egne fotos og illustrationer

s.46-47 egne fotos og illustrationer

s.48-49 egne fotos og illustrationer

s.50-51 egne fotos og illustrationer

s.52-53 egne fotos og illustrationer

s.54-55 egne fotos og illustrationer

s.56-57 eget billede

s.58-59 eget foto

delrapport 1 for projektet Fremtidens feriehus og feriehusområde – brugerdreven udvikling af eksisterende feriehusområder og fremtidige ressorts